Američki građanski rat - uzroci, tijek i posljedice

Jurišić, Karlo

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:385027

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

KARLO JURIŠIĆ

Američki građanski rat – uzroci, tijek i posljedice

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA POVIJEST

KARLO JURIŠIĆ

Američki građanski rat – uzroci, tijek i posljedice

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Mladen Tomorad

Zagreb, 2020.

SAŽETAK

Američki građanski rat trajao je od 1861. do 1865. godine i rezultat je postojećih razlika između Sjevera i Juga te dugogodišnjih debata o budućnosti ropstva. Širenjem amerčkog teritorija postavljalo se pitanje hoće li se ropstvo proširiti na novonastale države, odnosno hoće li buduća nacija koja se proteže čitavim kontinentom biti robovlasnička ili slobodna. Ropstvo je bilo okosnica ekonomije Juga i njihov interes je bio da se ono proširi kako se ne bi ukinulo. S druge strane, na Sjeveru jača abolicionistički pokret čiji je cilj bio upravo ukinuće ropstva. Dolaskom Abrahama Lincolna na mjesto predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, sedam država Juga izlazi iz Unije te formiraju Konfederaciju, a ubrzo im se priključuju još četiri države. Tako je počeo najkrvaviji rat u američkoj povijesti koji je uzeo mnogo života i odlučio budućnost Sjedinjenih Američkih Država. Posljedice rata osjećaju se i danas, a tema je i dalje relevantna što nam potvrđuje činjenica da se godišnje izdaje na stotinu knjiga.

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. UZROCI AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA 2
2.1. Sekcionalizam 2
2.2. Ropstvo 3
2.2.1. Povijest ropstva na području Sjeverne Amerike 3
2.2.2. "Čudna institucija" 4
2.2.3. Pobune 6
2.2.4. Abolicionisti i napad u Harper's Ferryju 7
2.3. Politička pozadina 8
2.3.1. Pokušaji kompromisa 8
2.3.2. Krvavi Kanzas (eng. *Bleeding Kansas*) 10
2.3.3. Slučaj Dred Scott 11
2.3.4. Jačanje Republikanske stranke i predsjednički izbori 1860. 13
2.3.5. Odcjepljivanje Juga i početak rata 14
3. TIJEK AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA 17
3.1. Prva faza rata – od prvih bitaka do opsade Vicksburga (1861. - 1863.) 17
3.1.1. Proglas o emancipaciji 24
3.2. Druga faza rata – od Gettysburga do kraja rata (1863. – 1865.) 25
3.2.1. „Bulldogov stisak" – Grant, Sheridan i Sherman 26
3.2.2. Posljednje operacije i predaja Konfederacije 30
4. POSLJEDICE AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA 32
4.1. Period rekonstrukcije (1865.-1877.) 32
4.2. Predsjednička rekonstrukcija (1865. - 1867.) 33
4.3. Radikalna rekonstrukcija (1867. – 1877.) 34
4.4. Podaci o žrtvama i tehnologiji korištenoj u ratu 37
4.5. Poslijeratna problematika 38
5. ZAKLJUČAK 39
6. POPIS KORIŠTENE LITERATURE 41
6.1. Izvori 41
6.1.2. Pisani izvori 41
6.1.3. Slikovni izvori 41
6.2. Literatura 42
6.3. Popis internetskih stranica 44
SUMMARY 46

1. UVOD

U ovom diplomskom radu bavit ću se uzrocima, tijeku i posljedicama Američkog građanskog rata. Cilj mi je sakupiti objavljene podatke te pružiti kronološki i sažet teorijski prikaz najbitnijih događaja ove izrazito kompleksne teme. Kako bi to učinio, koristit ću brojnu stručnu literaturu koja se bavi navedenim faktorima, ali i pisane i slikovne izvore kako bi pobliže objasnio pojedine događaje. Uzroci rata sežu još od kolonijalnog doba, dok su posljedice koje je rat ostavio na američkoj naciji odjekivale godinama. Problematika je relevantna i u današnje vrijeme.

Američki građanski rat ostavio je velike posljedice i odnio mnoge živote, kako vojnika tako i civila. Prema Jamesu M. McPhersonu, uglednom povjesničaru i profesoru emeritusu na sveučilištu Princeton, Američki građanski rat smatra se centralnom točkom njihove povijesti. Doista, broj nove literature, radova i članaka koji se pojavljuju svake godine to potvrđuju. Nadalje, McPherson tvrdi da se podrijetlo rata nalazi u rezultatu Meksičko-američkog rata koji je završio petnaest godina ranije. Naime, Sjedinjene Američke Države prisvojile su ogroman teritorij Meksika, te se postavljalo pitanje hoće li se ropstvo proširiti, što je prouzročilo brojne političke debate i kompromise.

2. UZROCI AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA

2.1. Sekcionalizam

Jedan od uzroka građanskog rata bio je sekcionalizam, odnosno ekonomske, političke i društvene razlike između sjevernog i južnog dijela Sjedinjenih Američkih Država. Sekcionalizam vuče svoje korijene još u kolonijalnom periodu.[1] Kolonije Nove Engleske poput Massachussetsa, Connecticuta te Rhode Islanda razlikovale su se u pitanjima ekonomije, religije i ropstva od srednje atlantskih kolonija kao što su New York, Pennsylvania i Delaware. Sekcionalizam je jačao tijekom prve polovice 19. stoljeća; Sjever se postepeno industrijalizirao i urbanizirao, dok je Jug svoje snage usredotočio na plantažnu agrikulturu koja se oslanjala na ropstvu.[2]

Gledajući s ekonomske strane, u ranoj fazi možemo razlikovati četiri dijela Sjedinjenih Američkih Država, a to su: sjeveroistok, sjeverozapad, jugoistok te jugozapad.[3] Sve bržim otvaranjem zapadnog dijela kontinenta, sjeverne zemlje su počele raditi na razvoju infrastrukture (željeznice, telegrafa, tvornica…), a time i na transportu sirovina i robe, dok se jug više oslanjao na proizvodnju i prodaju sirovina i robe.[4] Kako su se države razvijale, tako su se povezale u dva dijela: Sjever i Jug.

Sjever je bio industrijaliziraniji i urbaniziraniji od juga, te je privlačio više europskih imigranata.[5] Pružao je financijski oslonac jugu u vidu pozajmica za proizvodnju pamuka, duhana, šećera i ostalih proizvoda gdje je Sjever vodio glavnu riječ oko prijevoza i prodaje, čime se stanovništvo juga osjećalo eksploatiranim.[6] Međutim, industrija je bila prisutna i na jugu, ali ne u tolikoj mjeri.[7] Do polovice 19. stoljeća pamuk proizveden na južnim područjima činio je 50% ukupnog izvoza Sjedinjenih Američkih Država.

[1] MOUNTJOY 2009: 15.
[2] GALLAGHER 2001: 13; MOUNTJOY 2009: 16.
[3] MOUNTJOY 2009: 16.
[4] MOUNTJOY 2009: 16.
[5] GALLAGHER 2001: 12.
[6] McPHERSON 1988: 92; FARMER 2011: 14.
[7] McPHERSON 1988: 97.

Nadalje, u prosjeku je bilo više školovanih sjevernjaka, što je značilo lakše prihvaćanje novih ideja. S druge strane, jug je štitio svoje tradicionalne stavove i uvjerenja, te se borio protiv raznih novonastalih pokreta i ideja.[8] Također, stanovništvo juga je naginjalo tradicionalnom, pretežito agrarnom načinu života, te im se nije sviđao industrijski napredak sjevera. Smatrali su se pristupačnijim i ljubaznijim od sjevernjaka.

2.2. Ropstvo

2.2.1. Povijest ropstva na području Sjeverne Amerike

Najveći faktor među uzrocima rata bilo je ropstvo. Transatlantsku trgovinu robljem iz Afrike započeli su arapski i muslimanski trgovci u 15. stoljeću, a Portugalci su ih koristili na plantažama šećera na otocima istočnog Atlantika prije otkrića Novog svijeta.[9] Većina Afrikanaca odvedenih u Novi svijet bila je uvezena od strane Španjolske i Portugala.[10]

Povijest ropstva na području Sjeverne Amerike je slabo dokumentirana, no najraniji podatak o uvozu robova potječe još iz kolonijalnog perioda, odnosno 1619. godine.[11] Robove su engleskim kolonistima predstavili nizozemski trgovci.[12] Međutim, u tom razdoblju vlasnici plantaža preferirali su model sluga pod ugovorom (eng. *indentured servitude*)[13] umjesto robova. Nakon što bi sluge odradili svoje dužnosti propisane ugovorom često su napuštali svoje poslodavce[14], a postojao je i rizik pobune. Upravo je Nathaniel Bacon 1676. godine poveo nekolicinu bivših sluga u pobunu protiv moćnika u Virginiji, no pobuna biva ubrzo ugušena. Vlasnici plantaža počeli su smatrati ropstvo sigurnijom, jeftinijom i efikasnijom zamjenom.[15]

[8] FARMER 2011: 14.
[9] VOLO 2007: 361.
[10] KLEIN 2004: 33.
[11] MOUNTJOY 2009: 20.
[12] KACHUR 2006: 40-41.
[13] Pretežito mladi Europljani vezali su se ugovorom o radu na određeni broj godina, nakon kojeg su bili slobodni raditi za sebe ili raditi za drugog. Većina radnika je napustila svoje poslodavce te naselila druga područja. Razlika između slugu pod ugovorom i ropstva je upravo u ugovoru koji je obično trajao sedam godina, dok je rob bio trajno vlasništvo. KACHUR 2006: 42; MOUNTJOY 2009: 20.
[14] KACHUR 2006: 7.
[15] KACHUR 2006: 43-45; MOUNTJOY 2009: 20.

Proizvodnja i prodaja duhana doživjela je ogroman uspjeh, pogotovo na području Virginije, što je dovelo do stvaranja novih plantaža i povećane potražnje za radnom snagom.[16] Krajem 18. stoljeća, Eli Whitney izumio je stroj za čišćenje pamuka, što je unaprijedilo južnjačku agrikulturu te osiguralo budućnost ropstvu.[17] Potražnja za pamukom, kao i zarada, bila je veoma visoka, osobito u Europi (ponajviše u Britaniji), ali i na sjeveru Sjedinjenih Američkih Država. Ubrzo se proizvodnja proširila na druge države poput Kentuckyja, Alabame, Texasa i ostalih.[18]

Što se tiče sjevernih kolonija, ropstvo je također bilo prisutno, ali ne u tolikoj mjeri niti toliko ukorijenjeno kao što je to bilo na jugu. Sjeverozapadnim propisom (eng. *Northwest Ordinance*) iz 1787. godine ropstvo je zabranjeno na tom području.[19] Priznavali su neka prava robova, brinuli se o njihovoj dobrobiti, te nisu zahtijevali toliko radne snage pošto su plantaže bile manje nego na jugu.[20] Nadalje, klima na sjeveru nije ni bila pogodna za masovnu plantažnu agrikulturu.[21] Velik broj robova radio je na plantažama, a bilo je i onih koji su radili primjerice u tekstilnoj ili željeznoj industriji. Robovi iskusni u nekom zanatu često su bili angažirani, dok su ostali radili jednostavne poslove.[22] Godine 1808. u Sjedinjenim Američkim Državama živi oko milijun robova, a iste godine je trgovina robovima proglašena ilegalnom.[23]. Do druge polovice 19. stoljeća, broj robova je porastao na otprilike četiri milijuna.[24]

2.2.2. "Čudna institucija"

Iako postoji više iskaza o životu robova, u većini slučaja živjeli su u teškim i ponižavajućim uvjetima. Nijedna južnjačka država nije priznavala brak između robova.[25] Pošto su robovi bili vlasništvo određenog moćnika, njihova buduća djeca su također bila u njegovom vlasništvu. Iz tog razloga, vodila se dokumentacija o rođenju i roditeljima.[26] Robovi su morali sami izgraditi

[16] MOUNTJOY 2009: 21.
[17] KACHUR 2006: 87.
[18] FARMER 2011: 15.
[19] McPHERSON 1988: 127.
[20] MOUNTJOY 2009: 21.
[21] FARMER 2011: 14.
[22] VOLO 2007: 374.
[23] KACHUR 2006: 84; FARMER 2011: 14.
[24] KING 2003: 1; KLEIN 2004: 85.; VOLO 2007: 375.
[25] VOLO 2007: 364.
[26] VOLO 2007: 364.

svoje domove po specifikacijama zadanim od strane vlasnika. U prosječnoj nastambi mogla je živjeti obitelj s petoro do sedmoro djece.[27] Nosili su grubu odjeću obično plave, crvene i sive boje, a rijetko koji rob je imao adekvatne cipele, stoga su mnogi radili bosonogi.[28] Što se tiče hrane, situacija je bila različita. U većini slučajeva nije bio problem u kvantiteti, već u kvaliteti i raznolikosti prehrane.[29] Ovakva prehrana dala im je dovoljno energije i kalorija da izdrže mukotrpan rad kojemu su bili izloženi. Prema izloženim podacima možemo zaključiti kako je standard robovskog života bio nizak, što je i naposljetku bilo i u interesu vlasnika zbog cijene održavanja radne snage.[30] Robovi zaposleni u kućama vlasnika živjeli su u nešto boljim uvjetima.[31]

Južnjaci su ropstvo zvali svojom "čudnom institucijom".[32] Radilo se o moralnom, ekonomskom, političkom, ali i konstitucionalnom problemu i kao takvo nije moglo biti zanemareno. "Očevi osnivači" izbjegavali su korištenje termina rob i ropstvo, ali su priznavali da ropstvo kao takvo postoji.[33] Ropstvo je bilo zaštićeno Ustavom na nekoliko načina[34]:

1. Ropstvo je priznato kao legalna institucija, i svaki je robovlasnik imao pravo zaštiti svoje vlasništvo.
2. U svrhe poreza i popisivanja stanovništva, jedan rob je činio tri petine slobodne osobe.
3. Trgovina robovima iz Afrike bila je zaštićena sve do 1808. godine.
4. Federalna vlada bila je dužna pomoći vratiti odbjegle robove svojim vlasnicima.
5. U bilo kojem slučaju pobune, uključujući i pobunu robova, mogli su se pozvati rezervisti kako bi ju spriječili.
6. Državama je bila garantirana podrška u slučaju unutarnjih nemira.

Upravo iz tih razloga ropstvo nije moglo nestati samo od sebe, niti ga je bilo moguće ukinuti.

[27] VOLO 2007: 366.
[28] VOLO 2007: 367.
[29] VOLO 2007: 368.
[30] HUNTER 1922: 8.
[31] *U.S. History* s.v. "Slave Life and Slave Codes". [https://www.ushistory.org/us/27b.asp], 18. veljače. 2020.
[32] SELCER 2006: 152.
[33] FARMER 2011: 15.
[34] KLEIN 2004: 71; SELCER 2006: 152; MOUNTJOY 2009: 26-27.

2.2.3. Pobune

U mnogim dijelovima Juga, broj robova je bio veći od broja bijelaca, zbog čega su bijelci bili u konstantnom strahu od pobuna.[35] U prvoj polovici 19. stoljeća, dolazi do dva slučaja pobune.[36] Prvu pobunu (iako se zapravo nije ni dogodila) je isplanirao Gabriel Prosser, rob iz Virginije. Planirao ju je izvesti 30. kolovoza 1800. u Richmondu, no odgodio ju je zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta. Njegove planove su otkrili robovi svojem vlasniku, na što je guverner James Monroe pozvao rezerviste da ju uguše prije nego što počne.[37] Naposljetku, Prosser, njegova dva brata te 24 robova bivaju osuđeni i obješeni zbog planiranja pobune, što je interesantno jer nisu osuđeni zbog onoga što su učinili, nego onoga što su planirali učiniti.[38] Robovlasnici su bili u strahu, a Prosserov slučaj bio je pokazatelj onoga što se može dogoditi. Naime, Prosser se mogao slobodno kretati između plantaža, čime je mogao privući velik broj ljudi.[39] Nakon Prosserovog slučaja, većina država i robovlasnika dodatno je postrožila zakone, odnosno *black codes*. Spomenuti zakoni služili su kako bi vlasnici ograničili i kontrolirali njihovu slobodu, odnosno kretanje robova[40], njihovo okupljanje, obrazovanje i drugo.

Drugi, ozbiljniji slučaj pobune dogodio se 1831. godine. Nat Turner, također rob iz Virginije, inspiriran vizijama o bijelim i crnim duhovima u krvavoj borbi,[41] poveo je nekolicinu svojih kolega u napad na robovlasnike.[42] Krećući se od kuće do kuće oslobađali su robove, a ubijali bijelce, bez obzira na dob i spol. Kako bi se prikrili, koristili su hladno oružje poput sjekira i noževa, a ubrzo su brojili više od 50 sudionika.[43] U dva dana, Turnerova banda ubila je oko 57 ljudi, od čega je bio velik broj žena i djece.[44] Ubrzo dolazi do okupljanja i suočavanja rezervista i pobunjenika, čime je pobuna okončana, a Turner je uspio pobjeći. Uspješno se skrivao punih dva mjeseca, no pronašao ga je lokalni farmer te pozvao vlasti.[45] Turner biva osuđen na smrtnu kaznu. Njegova pobuna odjeknula je kroz čitav teritorij Sjedinjenih Američkih Država.

[35] KING 2003: 7.
[36] MOUNTJOY 2009: 29.
[37] MOUNTJOY 2009: 29.
[38] MOUNTJOY 2009: 29.
[39] MOUNTJOY 2009: 29.
[40] Nisu se smjeli kretati po noći bez propusnice. KING 2003:7.
[41] TULLOCH 2006: 135
[42] MOUNTJOY 2009: 30.
[43] MOUNTJOY 2009: 30.
[44] KING 2003: 7.
[45] MOUNTJOY 2009: 30.

Južnjačka bojazan ovaj put je bila bazirana na konkretnim događajima. Međutim, na sjeveru abolicionistički pokret počinje jačati te je svakim danom privlačio sve više simpatizera.[46]

2.2.4. Abolicionisti i napad u Harper's Ferryju

Iako su postojali prije Turnerove pobune, abolicionisti su postali politička sila tek nakon 1830. godine.[47] Pasivni proturobovski pokret koji je postojao početkom 19. stoljeća zagovarao je postepenu emancipaciju, ali nisu bili sigurni što učiniti sa oslobođenim robovima. Većina ih je htjela deportirati u Afriku ili bilo koje drugo mjesto dalje od Sjedinjenih Američkih Država.[48] Međutim, broj robova je bio prevelik za takav pothvat, a i većina slobodnih Afroamerikanaca htjela je ostati jer su tamo njihove obitelji živjele godinama. Proturobovski pokret zatim dobiva novo vodstvo, neustrašivog urednika novina *The Liberator*, William L. Garrisona.[49] Garrison je bio gorljivi protivnik ropstva, te je zahtijevao oslobođenje svih Afroamerikanaca bez odštete njihovim vlasnicima što je dovelo do rascjepa u pokretu. Mnogi nisu bili spremni na takve radikalne poteze, iako su bili protiv ropstva.[50]

Također, važno je spomenuti i Elijah Lovejoya, abolicionista koji je pisao tjedne kolumne protiv ropstva, zbog čega je bio protjeran iz St. Louisa.[51] Preselio se u Alton gdje je nastavio sa svojim radom, te također uznemirio razne grupe koje su mu potom uništavale tiskarske strojeve. U jednom takvom napadu 1837. godine, Lovejoy je ubijen, što je rezultiralo u porastu broja simpatizera abolicionizma.[52]

Jedan od ekstremnih slučajeva dogodio se 1859. godine u gradu Harper's Ferry u Virginiji. Naime, naoružana skupina abolicionista pod vodstvom Johna Browna napala je federalnu oružarnicu.[53] Plan je bio ukrasti oružje, potaknuti pobunu te osnovati neovisnu utvrdu

[46] MOUNTJOY 2009: 32.
[47] MOUNTJOY 2009: 36.
[48] MOUNTJOY 2009: 36.
[49] HILLSTROM 2000b: 116; MOUNTJOY 2009: 36.
[50] MOUNTJOY 2009: 38; 40.
[51] MOUNTJOY 2009: 40.
[52] MOUNTJOY 2009: 41.
[53] *Britannica* s.v. "Harper's Ferry Raid". [https://www.britannica.com/event/Harpers-Ferry-Raid], 17. veljače 2020.

oslobođenih robova.[54] Međutim, Brownov plan je neslavno propao, ali je imao ogroman odjek. Državna vojska vođena Robertom E. Leeom brzo se okupila u gradu.[55] Okršaji su se vodili kroz dva dana unutar i oko oružarnice.[56] Sedamnaest ljudi je poginulo, a Brown i šestoro njegovih kolega osuđeni su na smrtnu kaznu vješanjem. Napad u Harper's Ferryju je važan iz više razloga. Browna je financirala grupa *Secret Six*, odnosno skupina imućnih i utjecajnih pojedinaca već uključenih u abolicionistički pokret.[57] Naime, južnjaci su bili toga svjesni, te su počeli sumnjati u to da su svi sjevernjaci abolicionisti te kako neće stati dok ropstvo ne bude u potpunosti ukinuto.[58] Bio je to znak nadolazećeg rata.

2.3.Politička pozadina

2.3.1. Pokušaji kompromisa

Širenjem teritorija Sjedinjenih Američkih Država na zapad kontinenta u prvoj polovici 19. stoljeća javio se dodatni problem u vidu uvođenja ropstva u nove države. Prisutnost ropstva na Jugu nastavila je produbljivati jaz između dva dijela države.[59] Američka nacija vjerovala je u sudbinu širenja države kroz cijelu Sjevernu Ameriku. Termin koji se koristi za ovaj ideal zove se *Manifest Destiny*, a skovao ga je kolumnist John O'Sullivan 1845. godine.[60] Međutim, postojale su razne vizije kako će budući teritorij izgledati. Južnjačka vizija, naprimjer, očekivala je da će se ropstvo proširiti, jer bi u suprotnom moglo u potpunosti nestati.[61] S druge strane, sjevernjaci su bili ustrajni u tome da se ropstvo ograniči na postojeće države, a da sve buduće budu osnovane kao slobodne za sve ljude.

Godine 1819., država Missouri se prijavila za ulazak u Sjedinjene Američke Države kao robovlasnička.[62] Uključivanjem još jedne robovlasničke države poremetilo bi balans, stoga su se

[54] HILLSTROM 2000b: 59.
[55] FARMER 2011: 77; HILLSTROM 2000b: 60.
[56] *Britannica* s.v. "Harper's Ferry Raid". [https://www.britannica.com/event/Harpers-Ferry-Raid], 17. veljače 2020.
[57] McPHERSON 1988: 204; MOUNTJOY 2009: 92.
[58] FARMER 2011: 78.
[59] MOUNTJOY 2009: 57.
[60] MOUNTJOY 2009: 58; FARMER 2011: 34.
[61] MOUNTJOY 2009: 59.
[62] FARMER 2011: 31.

slobodne države[63] tomu protivile. Uslijedile su brojne debate, a u međuvremenu, država Maine se također prijavila za ulazak. Nakon nekog vremena došlo je do kompromisa. Godinu kasnije, Senat je zaključio da je potrebna dodatna mjera kako bi balans snaga ostao isti.[64] Stoga, Missouri se priključio Sjedinjenim Američkim Državama kao robovlasnička država, dok je Maine priključen kao slobodna država.[65] Također, Senat je donio odluku o zabranjivanju ropstva iznad 36°30' paralele, s iznimkom države Missouri. Ovaj događaj važan je zato što je označio početak konflikata oko širenja ropstva u nove države.[66]

Dvadesetak godina kasnije, Sjedinjene Američke Države izlazi kao pobjednik Američko-meksičkog rata (1846. – 1848.), prisvojivši područje Teksasa, Novog Meksika i Kalifornije. Zauzvrat, platili su Meksiku oko 15 milijuna dolara.[67] Međutim, još u ranim fazama rata, mnogi su očekivali brzu pobjedu, među kojima je bio i američki predsjednik James K. Polk. On je pokušao pridobiti 2 milijuna dolara kako bi započeo pregovore o podjeli granica i završetku rata.[68] Pojedinci u Kongresu bili su protiv ideje prisvajanja dodatnog teritorija[69], među kojima se ističe David Wilmot, demokrat sa sjevera. Wilmot je predstavio svoj statut kojim je namjeravao zabraniti robovlasništvo na teritorijima preuzetim od Meksika.[70] Naposljetku, Wilmotov statut nije proveden, no uspio je ostaviti veliku ostavštinu čime je pomogao u osnivanju buduće Republikanske stranke 1854. godine.[71]

Većina novog teritorija nije bila naseljena. Međutim, 1848. godine otkriće zlata na području Kalifornije dovodi do masivnog ulijeva stanovništva.[72] Iako se većina pridošlica nije uspjela obogatiti, odlučili su ostati u Kaliforniji, a potom i tražiti pristup Sjedinjenim Američkim Državama.[73] Njihova je želja bila da Kalifornija pristupi kao slobodna država, no Senat je i dalje htio zadržati balans između dviju strana, stoga Jug nije ni pomislio prihvatiti takav prijedlog. 1850. godine, senator Henry Clay ponudio je paket odluka kao podlogu za budući kompromis.

[63] Države u kojima je ropstvo bilo zabranjeno.
[64] MOUNTJOY 2009: 32.
[65] MOUNTJOY 2009: 34.
[66] *Britannica* s.v. „Missouri Compromise". [https://www.britannica.com/event/Missouri-Compromise], 18. veljače 2020.
[67] FARMER 2011: 36.
[68] MOUNTJOY 2009: 63.
[69] Jer bi to potencijalno značilo i širenje ropstva.
[70] MOUNTJOY 2009: 64; FARMER 2011: 38.
[71] *Britannica* s.v. „Wilmot Proviso". [https://www.britannica.com/event/Wilmot-Proviso], 18. veljače 2020.
[72] FARMER 2011: 41.
[73] MOUNTJOY 2009: 66.

Predsjednik Zachary Taylor odbijao je kompromis, no nakon njegove smrti predsjednikom postaje Millard Fillmore koji je podupirao Clayevu ideju i molio ga da nastavi s radom.[74] Clay, uz pomoć senatora Daniela Webstera i Stephena A. Douglasa uspijeva u sastavljanju kompromisa. Kalifornija je prihvaćena kao slobodna država, Teksasu je oduzet teritorij koji je kasnije organiziran u teritorije Novog Meksika, Arizone, Utaha i Nevade. Ustroj ropstva prepušten je stanovništvu navedenih teritorija.[75] Također, postrožen je *Zakon o odbjeglim robovima* (eng. *Fugitive Slave Act*)[76], zbog čega je došlo do zgražanja javnosti na Sjeveru te do nastavka širenja jaza između dvaju strana.

Odluka stanovništva o ropstvu u državama legalizirana je pomoću *Propisa Kansas-Nebraska* (eng. *Kansas-Nebraska Act*) 1854. godine. Naime, tim zakonom osnovane su navedene dvije države, a njihovom stanovništvu je omogućeno da odluče žele li uvesti ropstvo ili ne.[77] Time su poništene odluke kompromisa u Missouriju jer su i Kansas i Nebraska geografski iznad 36° 30′ paralele.[78] Zakon je bio ideja već spomenutog senatora Stephena A. Douglasa koji je htio udovoljiti Jugu uspostavljanjem novog teritorija, te davanjem moći stanovništvu da sami odluče hoće li prihvatiti ropstvo ili ne.[79] Međutim, teritorij Nebraske nije bio povoljan za plantažnu agrikulturu, ali na južnijem Kansasu je postojala mogućnost uvođenja ropstva.[80] Zakon je izglasan u svibnju 1854. godine, a uslijedio je bijes Sjevera te period nasilnih sukoba stanovništva u Kansasu.[81]

2.3.2. Krvavi Kanzas (eng. *Bleeding Kansas*)

Ideja narodnog suvereniteta dovela je do priljeva ljudi na područje Kansasa.[82] Radilo se o pristašama, ali i protivnicima ropstva koji su htjeli što prije steći državljanstvo kako bi utjecali na

[74] MOUNTJOY 2009: 67.
[75] MOUNTJOY 2009: 68.
[7676] Iako je zakon postojao i ranije, njegovim postroženjem godine 1850. federalni maršali mogli su osnovati grupe za potjeru kako bi ulovili odbjegle robove na području Sjevera. U obzir su dolazili i oni robovi koji su godinama prije prebjegli na Sjever. FARMER 2011: 47.
[77] MOUNTJOY 2009: 72.
[78] FARMER 2011: 50.
[79] FARMER 2011: 51.
[80] McPHERSON 1988: 123; FARMER 2011: 51.
[81] MOUNTJOY 2009: 78.
[82] KING 2003: 14.

odluku. U ožujku 1855. godine održani su izbori na kojima pobjeđuju pristaše ropstva, te ubrzo sastavljaju ustav kojim je ropstvo legalizirano.[83] Međutim, Kongres je odlučio istražiti izbore, jer je glasalo duplo više ljudi od registriranih birača.[84] Radilo se o naoružanim pridošlicama iz Missourija, stoga nisu odlučili ponavljati izbore.[85] S druge strane, protivnici održavaju još jedne izbore u kojima pobjeđuje njihova strana, pa oni kao odgovor donose svoj ustav kojim se ropstvo zabranjuje. Vlada Sjedinjenih Američkih Država odlučila je podržati pristaše ropstva i njihovu vlast kao legitimnu u Kansasu.[86] Sljedećih pet godina vodit će se sporadični sukobi dvaju skupina, takozvanih *Border Ruffians* te *Free Soilers*.[87] Rulja *Border Ruffiansa* 21. svibnja 1856. spaljuje hotel te uništavaju novinarski ured u gradu Lawrence kako bi spriječili širenje abolicionizma.[88] Kao osvetu, John Brown[89] s abolicionistima odlazi do malog naselja u Pottawatomie Creeku te brutalno ubija petero muškaraca.[90] U idućih pet godina život je izgubilo sveukupno oko 200 ljudi.

2.3.3. Slučaj Dred Scott

Dred Scott bio je rob u vlasništvu Johna Emersona, kirurga iz vojske Sjedinjenih Američkih Država.[91] Emerson je često putovao zbog vojne dužnosti, te je Scotta, u periodu od 1833. do 1837., vodio sa sobom u Illinois, Minnesotu i na kraju u St. Louis u Missouriju. Emerson umire 1843. godine, te ga ostavlja u vlasništvu svoje udovice Irene.[92] Interesantno je da su Illinois i Minnesota bile slobodne države. Međutim, u zakonu nije bilo propisano koji je postupak ako robovlasnik odluči boraviti u slobodnoj državi sa svojim robom.[93] Scott, imajući u

[83] KING 2003: 28.
[84] Registrirano je oko 3000 birača, no 6300 ih je glasalo za, a oko 800 protiv ropstva. MOUNTJOY: 79.
[85] MOUNTJOY 2009: 78.
[86] MOUNTJOY 2009: 80.
[87] „*Border Ruffians*" – pristaše ropstva, „*Free Soilers"* – protivnici ropstva.
[88] *Britannica* s.v. „Bleeding Kansas". [https://www.britannica.com/event/Bleeding-Kansas-United-States-history], 21. veljače 2020.
[89] Isti John Brown koji će u budućnosti provesti napad u Harper's Ferryju.
[90] KING 2003: 29.
[91] MOUNTJOY 2009: 69.
[92] MOUNTJOY 2009: 69.
[93] HILLSTROM 2000b: 349.

vidu da može postati slobodan čovjek, 1846. godine[94] odlučuje podnijeti tužbu protiv Irene Emerson, argumentirajući da je upravo s njenim mužem boravio dulje vrijeme u slobodnim državama te da bi ga se iz tog razloga trebalo osloboditi. Scott je znao da su slične tužbe već bile podnesene, a robovi oslobođeni, stoga je bilo nužno dokazati da je uistinu sa svojim bivšim vlasnikom živio u slobodnim državama.[95] Slučaj se potom odužio na više godina, te je doneseno više presuda. Irene Emerson odlučila je prodati Scotta i njegovu ženu svojem bratu Johnu Sanfordu koji je živio u New Yorku. Scott je tada podnio tužbu i protiv njega, čime je slučaj 1856. godine završio u nadležnosti Vrhovnog suda Sjedinjenih Američkih Država.[96] Gotovo cijela nacija pomno je pratila Scottov slučaj upravo iz razloga jer će se zakonski riješiti pitanje boravka vlasnika i roba na slobodnom teritoriju.[97]

Godine 1857., odnosno punih jedanaest godina otkako je Scott podnio tužbu, sudac Roger B. Taney donosi kontroverznu odluku koja se danas smatra jednom od najgorih odluka Vrhovnog suda. Naime, Taney je presudio da nijedan Afroamerikanac, bilo da je slobodan ili rob, ne može postati građaninom Sjedinjenih Američkih Država. Nastavlja kako samo građani imaju pravo podnijeti tužbu, što Scott nije s obzirom na to da je rob.[98] Stoga, Scott nije ni imao pravo podnijeti tužbu. Taneyeva odluka uznemirila je stanovništvo Sjevera, pa čak i one koji nisu bili uključeni u abolicionistički pokret.[99] Smatrali su kako su prema sudskoj odluci Afroamerikanci inferiorniji prema bijelcima, te da je ropstvo prirodno stanje u kojima oni žive. Međutim, situacija se promijenila uz pomoć abolicionista koji su kupili i oslobodili Scotta i njegovu ženu godinu nakon presude. Scott se potom zaposlio kao portir u St. Louisu i preminuo kao slobodan čovjek.[100]

[94] Scottu su u tužbi pomagali pravnici abolicionisti. *Britannica* s.v. „Dred Scott Decision". [https://www.britannica.com/event/Dred-Scott-decision], 21. veljače 2020.
[95] HILLSTROM 2000b: 350.
[96] HILLSTROM 2000b: 350.
[97] HILLSTROM 2000b: 351.
[98] HILLSTROM 2000b: 351.
[99] KING 2003: 30.
[100] MOUNTJOY 2009: 91.

2.3.4. Jačanje Republikanske stranke i predsjednički izbori 1860.

Početkom 1850-ih godina, nakon svih spomenutih kompromisa i zakona, stranka Vigovaca počela se raspadati. Ovi događaji potaknuli su unutarstranački rascjep oko pitanja ropstva.[101] Iz njenih pepela pojavljuje se Republikanska stranka, u koju su se učlanili mnogi bivši Vigovci, ali i ostali poput dijela Demokrata koji su se protivili ropstvu. Stranka je ubrzano jačala, pa su već na izborima 1854. godine osvojili većinu u Zastupničkom domu.[102] Dvije godine kasnije dolazi do predsjedničkih izbora gdje će se pokazati njihova jačina. Delegati na nominacijskom skupu u Philadelphiji odabiru Johna C. Fremonta kao kandidata Republikanaca, dok Demokrati nastupaju s Jamesom Buchananom.[103] Fremont je rodom bio s juga, a tijekom života stekao je reputaciju avanturista i istraživača, te je bio popularan u narodu.[104] Međutim, Buchanan je pobijedio na izborima, no Fremont je osvojio dovoljan broj glasova što će u narednim godinama samo ojačati Republikance.

Godine 1858. u Illinoisu za mjesto senatora borili su se već iskusni političar Stephen A. Douglas, te pridošlica na političkoj sceni, Abraham Lincoln.[105] Kroz period od dva mjeseca, Douglas i Lincoln sudjelovali su u sedam debata održanih diljem Illinoisa kako bi prikazali javnosti svoje stavove. Teme debata bile su rasna pitanja, ropstvo te širenje ropstva.[106] Najvažnija debata održala se u gradu Freeportu.[107] Tamo je Lincoln zatražio od Douglasa da obrazloži zašto podržava narodnu odluku oko legalnosti ropstva. Preciznije, zanimalo ga je može li u tom slučaju, obzirom na odluke Vrhovnog suda iz slučaja Dred-Scott, stanovništvo zabraniti ropstvo.[108] Douglas je ostao pri svojim stavovima te odgovorio da narod i dalje u svim državama odlučuje o ropstvu, čime je naljutio mnoge na Jugu.[109] Naposljetku, Douglas pobjeđuje te osvaja senatorsko mjesto, no Lincoln je "pobijedio u porazu", te mu je ovo poslužilo kao odskočna daska za buduću karijeru.[110]

[101] MOUNTJOY 2009: 97.
[102] MOUNTJOY 2009: 101.
[103] MOUNTJOY 2009: 101.
[104] FARMER 2011: 66.
[105] MOUNTJOY 2009: 103.
[106] FARMER 2011: 76.
[107] MOUNTJOY 2009: 103.
[108] McPHERSON 1988: 183; MOUNTJOY 2009: 104.
[109] MOUNTJOY 2009: 105; FARMER 2011: 76.
[110] McPHERSON 1988: 188; MOUNTJOY 2009: 105.

Dvostranački sustav se raspao 1860. godine, te se na predsjedničkim izborima pojavljuju četiri kandidata, Lincoln (Republikanska stranka) i Douglas (Demokratska stranka) na sjeveru, te John C. Breckenridge (Demokratska stranka) i John Bell (stranka Ustavne Unije) na jugu.[111] Demokrati su se podijelili na dvije strane, jedni su podržavali suverenost naroda, a drugi su htjeli zaštiti ropstvo tamo gdje već postoji.[112] Lincoln je bio idealan kandidat za Republikance jer su se željeli predstaviti kao nešto više od proturobovske stranke. Iako je sam Lincoln bio protiv ropstva, nije se protivio u toj mjeri kao abolicionisti.[113] Kako bi smirili obje strane, obećavali su dati moć državama o odluci legalnosti ropstva. Bell je pak bio kandidat novo oformljene stranke Ustavne Unije čiji je glavni zadatak bio sačuvati zajedništvo Sjedinjenih Američkih Država pozivajući se na autoritet Ustava, izbjegavajući pritom direktno zadiranje u problem ropstva.[114] Lincoln je pobijedio na izborima, iako nije dobio nijedan glas na Jugu jer njegovog imena nije ni bilo na glasačkim listićima.[115] Nakon mnogo godina krize, Lincolnova pobjeda bila je kap koja je prelila čašu.

2.3.5. Odcjepljivanje Juga i početak rata

Nakon Lincolnove pobjede na izborima, radikalna grupa podržavatelja ropstva, tzv. *Jedači vatre* (eng. *Fire Eaters*), zahtijevaju odcjepljivanje Juga te stvaranje nezavisne nacije.[116] Jug je bio u strahu od zabranjivanja širenja ropstva, a mnogi Južnjaci smatrali su se žrtvama agresivne sjeverne politike.[117] Buchanan, koji je i dalje formalno bio predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, smatrao je kako je odcjepljivanje neustavno, ali i kako on sam nema dovoljno moći da ga spriječi.[118] Senator John J. Crittenden iz Kentuckyja pokušao je ublažiti situaciju tako što je predložio kompromis. Naime, kompromisom bi se uvelo nekoliko amandmana s ciljem ugađanja Jugu, odnosno priznavanjem legalnosti ropstva, garantiranjem pomoći pri hvatanju

[111] McPHERSON 1988: 223; MOUNTJOY 2009: 107; FARMER 2011: 88.
[112] MOUNTJOY 2009: 106.
[113] MOUNTJOY 2009: 103.
[114] MOUNTJOY 2009: 107.
[115] MOUNTJOY 2009: 107; FARMER 2011: 89.
[116] MOUNTJOY 2009: 109.
[117] FARMER 2011: 91.
[118] MOUNTJOY 2009: 109.

izbjeglih robova te ponovnim postavljanjem linije na 36°30' paraleli.[119] Međutim, Lincoln i Republikanci odbili su kompromis.

Svega šest tjedana nakon pobjede na izborima, 20. prosinca 1860. Južna Karolina odcjepljuje se od Sjedinjenih Američkih Država, a u narednim mjesecima istim stopama koračaju Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana i konačno Texas.[120] Izaslanici navedenih sedam država sastali su se 18. veljače 1861. u glavnom gradu Alabame Montgomeryju kako bi uspostavili vladu i izabrali svog predsjednika. Izabrali su Jeffersona Davisa, a 11. ožujka donijeli su ustav, proglasili se Konfederacijom Američkih Država, te proglasili ropstvo legalnim diljem novog teritorija.[121]

Lincoln je inauguriran 4. ožujka 1861. godine, postavši tako 16. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država.[122] U svom govoru[123] pokušao je ublažiti situaciju obećavajući kako nema sklonosti miješati se u instituciju ropstva u državama gdje ono postoji.[124] Međutim, protivio se odcjepljivanju i smatrao je da ono krši ustav.[125] Nadalje, naveo je ropstvo kao ključan problem koji se krije iza svih ostalih problema. Spomenuo je i da neće napasti Jug, osim ako oni sami ne napadnu.[126] Bio je spreman na kompromis s Jugom, ali njegov stav o ropstvu ostao je nepromijenjen.[127] Obvezao se da će učiniti sve što je u njegovoj moći da očuva vlasništvo Unije, što ga je stavilo u neugodnu poziciju jer su još dvije utvrde, Fort Sumter (Južna Karolina) i Fort Pickens (Florida), preostale na teritoriju novonastale Konfederacije.[128]

Situacija u Južnoj Karolini bila je napeta i prije Lincolnove inauguracije. Fort Sumter bila je jedna od četiriju utvrda na tom području. Stanovnici su smatrali da se federalna vojska nalazi na teritoriju nezavisne države.[129] Kongres nije priznavao nezavisnost Južne Karoline, što je značilo da federalna vojska ostaje na svojim pozicijama. Međutim, bojnik Robert Anderson

[119] McPHERSON 1988: 115; MOUNTJOY 2009: 110-112; FARMER 2011: 98.
[120] MOUNTJOY 2009: 112; FARMER 2011: 92.
[121] U daljnjem tekstu: Konfederacija. MOUNTJOY 2009: 112; KING 2003: 36; FARMER 2011: 92; KACHUR 2006: 100.
[122] MOUNTJOY 2009: 112.
[123] Cijeli govor pogledati na: *The Avalon Project*, s.v. „First Inaugural Adress of Abraham Lincoln". [https://avalon.law.yale.edu/19th_century/lincoln1.asp].
[124] FARMER 2011: 100; *The Avalon Project*, s.v. „First Inaugural Adress of Abraham Lincoln". [https://avalon.law.yale.edu/19th_century/lincoln1.asp], 2. ožujka 2020.
[125] MOUNTJOY 2009: 113.
[126] McPHERSON 1988: 262.
[127] FARMER 2011: 99.
[128] MOUNTJOY 2009: 113; FARMER 2011: 102.
[129] MOUNTJOY 2009: 115.

taktički je povukao svoje ljude iz Fort Moultrie u Fort Sumter, iako mu to nije bilo naređeno.[130] Idućih dana, Anderson i vojnici bili su pod pritiskom javnosti, no odlučno su držali poziciju. Dodatan problem je bio što im je preostalo zalihe za svega šest tjedana.[131] Buchanan, tada predsjednik na odlasku, poslao je 9. siječnja brod *Star of the West* sa zalihama i pojačanjem.[132] Južnjaci potom počinju pucati, zbog čega se brod morao povući. Početkom travnja, Lincoln odlučuje poslati nekoliko civilnih brodova sa zalihama, o čemu je i obavijestio i vlasti Južne Karoline.[133]

S druge strane, Davis se također nalazio u neugodnoj situaciji. Nije mogao dopustiti brodovima da dođu do svog cilja. ali nije mogao ni otvoreno napasti brodove ni utvrdu.[134] Odlučio je postaviti generala P. G. T. Beauregarda na mjesto zapovjednika grada Charlestona u kojem se utvrda nalazila.[135] Beauregard je potom poslao izaslanike da pregovaraju s Andersonom o ultimatumu.[136] Međutim, do dogovora nije došlo, pa je vojska Konfederacije upozorila da će zapucati na utvrdu. U rano jutro 12. travnja 1861. godine, krenulo je bombardiranje Fort Sumtera.[137] Anderson nije imao dovoljno ljudi na raspolaganju i nije ih htio izložiti direktnoj pucnjavi. Stoga, tijekom idućeg dana pristao je na predaju.[138] U 33 sata bombardiranja, nijedan vojnik nije poginuo.[139] Ubrzo zatim stigli su brodovi koje je Lincoln poslao po vojnike te su se oni s njima vratili na sjever.

Lincoln i Davis iskoristili su ovu situaciju pozivanjem dobrovoljaca u vojsku.[140] Lincoln je inzistirao da se ovdje radi o pobuni, a mnogi su mislili da će sukob biti brzo okončan. U idućim mjesecima još nekoliko država priključilo se Konfederaciji.[141] Opsadom Fort Sumtera počeo je najkrvaviji rat u povijesti Sjedinjenih Američkih Država.

---

[130] McPHERSON 1988: 265; MOUNTJOY 2009: 115.
[131] MOUNTJOY 2009: 113; FARMER 2011: 103.
[132] McPHERSON 1988: 266; MOUNTJOY 2009: 116; FARMER 2011: 102.
[133] Obećao je da neće slati vojsku već samo zalihe, osim ako brodovi ne budu napadnuti. McPHERSON 1988: 272; MOUNTJOY 2009: 117; FARMER 2011: 103.
[134] MOUNTJOY 2009: 118.
[135] FARMER 2011: 104.
[136] MOUNTJOY 2009: 118.
[137] McPHERSON 1988: 273; MOUNTJOY 2009: 120; FARMER 2011: 104.
[138] MOUNTJOY 2009: 121.
[139] MOUNTJOY 2009: 121; FARMER 2011: 104.
[140] McPHERSON 1988: 274; MOUNTJOY 2009: 121; FARMER 2011: 105.
[141] MOUNTJOY 2009: 121; FARMER 2011: 106.

3. TIJEK AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA

3.1. Prva faza rata – od prvih bitaka do opsade Vicksburga (1861. - 1863.)

Događaji u Fort Sumteru te Lincolnova mobilizacija potaknuli su još nekoliko južnjačkih država na odcjepljivanje. U iduća dva mjeseca Uniju su napustili Virginia, Tennessee, Sjeverna Karolina te Arkansas.[142] Obje strane su ubrzano radile na mobilizaciji ljudstva. Do 1862. godine Konfederacija je skupila oko 500 000, a Unija oko 700 000 volontera.[143]

Winfield Scott, tadašnji general Unije, osmislio je tzv. „Anakonda plan" čiji je cilj bio pritisnuti Konfederaciju s kopnene i morske strane, izbjeći nepotrebno krvoproliće te poraziti je kroz period od dvije do tri godine.[144] Nadalje, važan dio ovog plana bila je i kontrola rijeka Mississippi i Ohio kako bi se teritorij Konfederacije prepolovio, te omogućio lakši transport vojske i opskrbe.[145] Međutim, Lincoln i cjelokupna javnost preferirali su hitri kopneni napad i gušenje pobune. U prilog tome išla je i činjenica da je Konfederacija preselila svoje sjedište iz Montgomeryja u Richmond, svega 160 km od Washingtona. Lincoln nije imao hrabrosti za Scottov dugoročan pothvat te plan 1861. nije proveden. No, kako se rat odužio, shvatio je prednosti ovog plana i naposljetku ga implementirao u potpunosti.[146] To je bilo nužno jer je rat postao prijetnja Uniji, a Lincoln je u korespodndenciji s Horaceom Greelyem kazao da je njegov cilj očuvati Uniju.[147]

Bitka kod rijeke Bull Run, odnosno čvorišta Manassas, 21. srpnja 1861. godine, bio je prvi veći sukob između Unije i Konfederacije. Nakon sastanka s vojnim taktičarima, Lincoln je poslao vojsku pod vodstvom brigadnog generala Irvina McDowella prema čvorištu Manassas. Lokalni stanovnici upozorili su generala P.E. Beauregarda o približavanju snaga Unije.[148] To im je omogućilo da bolje pripreme obrambene pozicije, a McDowell je morao iznenada mijenjati

[142] GALLAGHER 2001: 21.
[143] McPHERSON 1988: 321-322; GALLAGHER 2001: 26.
[144] GALLAGHER 2001: 26.
[145] DOUGHERTY 2007: 66.
[146] DOUGHERTY 2007. 66.
[147] Korespondencija Abrahama Lincolna i Horacea Greeleyja, 22. kolovoz 1862. *Library of Congress* s.v. "Abraham Lincoln papers: Series 2. General Correspondence. 1858-1864: Abraham Lincoln to Horace Greeley, Friday, August 22, 1862 (Clipping from Aug. 23, 1862 Daily National Intelligencer, Washington, D.C.)". [https://www.loc.gov/resource/mal.4233400/], 23. lipnja 2020.
[148] GALLAGHER 2001: 29; McNEESE 2009a: 18.

taktiku. Problem s obje strane bila je mladost i neiskusnost vojnika i oficira.[149] McDowell je bio brojčano jači, potisnuo je protivničke snage i došao je jako blizu pobjede.[150] Brojni vojnici bježali su pred snagama Unije, ali dolaskom brigadira Thomasa Jacksona i njegovih ljudi promijenio se tijek bitke. Zauzeli su obrambene pozicije i čvrsto odbijali svaki napad.[151] Upravo tada je Jackson dobio svoj poznati nadimak *Stonewall*.[152] McDowell nije uspio dovući pojačanje, za razliku od Južnjaka koji su se regrupirali te izveli protunapad. Sjevernjaci su se počeli povlačiti, ostavljajući za sobom raznu opremu koja im više nije trebala kako bi lakše pobjegli.[153] Južnjaci nisu ni pokušali uhvatiti oslabljene snage sjevera pri povlačenju, što su mnogi kasnije kritizirali.[154] Sjever je izgubio prvu veću bitku građanskog rata, a obje strane su shvatile kako će ovo biti dug i krvav rat.

Lincoln je nakon poraza potpisao dokument kojim se u vojsku pozvalo 500 000 dobrovoljaca pod ugovorom od 3 godine, a par dana nakon pozvao je još toliko.[155] Volonteri su se počeli okupljati u vojnim kampovima blizu Washingtona, a George B. McLellan je smijenio McDowella na poziciji generala. Stvorio je snažnu vojsku, preimenovao ju u *Army of the Potomac* i tako dugoročno pomogao Uniji, iako ju on sam nije iskoristio na najbolji način.[156] Naime, McLellan je bio na čelu 120 000 vojnika, 15 000 konjanika, 44 komada artiljerije i 1 100 vagona, a plan je bio krenuti prema prijestolnici Konfederacije, Richmondu.[157] McLellan je oklijevao pri donošenju nekoliko bitnih odluka, jer je procijenio da je protivnik brojčano jači dok u stvarnosti nije bilo tako.

Neodlučnost je trajala dobar dio proljeća 1862. godine, a dok je napokon pokrenuo svoje snage, sukobio se s Južnjacima pod vodstvom generala Josepha Johnstona u dvodnevnoj bitci, odnosno *Seven Pines Battle*.[158] Sjevernjacima je naposljetku pomogla brojčana nadmoć, a Johnston je teško ranjen u borbi. Paradoksalno, ovo je zapravo bila pozitivna stvar za Jug jer ga

[149] McNEESE 2009a: 18, 21.
[150] McNEESE 2009a: 22.
[151] Jacksona i njegove ljude uočio je časnik Bernard Bee i uzviknuo svojim vojnicima „*Tamo je Jackson, stoji poput kamenog zida*!“. McPHERSON 1988: 342; KOESTLER-GRACK 2009: 84.
[152] KOESTLER-GRACK 2009: 85; McNEESE 2009a: 24.
[153] GALLAGHER 2001: 30; KOESTLER-GRACK 2009: 84; McNEESE 2009a: 24.
[154] GALLAGHER 2001: 30.
[155] McPHERSON 1988: 348.
[156] McPHERSON 1988: 349-350; GALLAGHER 2001: 34; FARMER 2011: 162-163.
[157] McNEESE 2009a: 42-43.
[158] GALLAGHER 2001: 37-39; McNEESE 2009a: 43.

je zamijenio Robert E. Lee, jedan od najboljih generala ovog rata.[159] Lee je odlučio nastupiti agresivno i uz pomoć *Stonewallovih* snaga napasti Sjevernjake. *Stonewall* je u međuvremenu bio zaokupljen svojom kampanjom u dolini Shenandoah.[160] Uspio je pobijediti u nekoliko manjih bitaka, poremetio je suparničke planove, nanio im velike štetu te time pružio dobre vijesti južnjačkom stanovništvu. Lee je stoga planirao iskoristiti Stonewallovu poziciju, te mu je naredio da napadne sjevernjačke snage s boka.[161] Bitka je započela 26. lipnja 1862. godine, te je trajala idućih sedam dana po čemu je i dobila ime (*Seven Days Battle*). Lee je agresivno napadao, ali nije uspio donijeti neki značajniji udarac.[162] Stonewall je kasno stigao u borbu, te je također podbacio. Sjevernjaci su se dobro branili, međutim McLellan je mislio da gubi bitku, dok je u stvarnosti bio brojčano jači, te je izgubio manje ljudi.[163] Njegova neodlučnost i prebacivanje krivnje na sve ostalo osim na njega samog, koštala ga je bitke. Južnjaci su uspjeli razbiti protivničku liniju te natjerati McLellana na povlačenje.[164] Sveukupno je stradalo oko 35 000 vojnika, od čega 15 800 sjevernjaka i 20 100 južnjaka.[165] Lee nije bio zadovoljan izvedbom svojih vojnika i oficira, međutim uz pomoć McLellanove pasivnosti, dobio je bitku.

Lee je sada razmišljao o kampanji na sjever, odnosno u državu Maryland. Htio je pomaknuti vojsku iz razorenog područja, opskrbiti se, te zauzeti poneke sjevernjačke garnizone.[166] Podijelio je vojsku na dva dijela, pod vodstvom generala *Stonewalla* te Jamesa Longstreeta. Sjevernjaci su se našli u istoj situaciji, nove trupe su se pojavile pod vodstvom Johna Popea čiji zadatak je bio regrupirati se sa McLellanovim trupama, a Lee ga je namjeravao napasti prije nego se to dogodi.[167] Igrom slučaja, sukobili su se 28. kolovoza 1862. ponovo u blizini rijeke Bull Run, čineći to drugom bitkom na istom području. Pope je nastupio agresivno protiv umornih Konfederacijskih snaga, no pokazao se nespretnim.[168] Južnjaci su odbijali napade te natjerali ga

[159] McNEESE 2009a: 43; FARMER 2011: 165.
[160] GALLAGHER 2001: 37; FARMER 2011: 164-165.
[161] FARMER 2011: 165.
[162] FALLAGHER 2001: 41.
[163] McPHERSON 1988: 468-469; McNEESE 2009a: 50.
[164] GALLAGHER 2001: 41; FARMER 2011: 165.
[165] McNEESE 2009a: 56.
[166] GALLAGHER 2001: 45; KOESTLER-GRACK 2009: 105-106.
[167] GALLAGHER 2001: 45.
[168] GALLAGHER 2001: 45.

na povlačenje do Washingtona.[169] Lincoln je zatim odriješio Popea njegove dužnosti, te vratio McLellana na mjesto zapovjednika.

Potaknut ratnim pobjedama, Lee nije htio gubiti vrijeme te je nastavio sa svojom sjevernom kampanjom.[170] Planirao je razdijeliti vojsku na tri dijela, te napasti garnizon u Harper's Ferryju. Pukom srećom, dva vojnika Unije domogla su se kopije ovih planova te obavijestili nadležne.[171] McLellan je odlučio iskoristiti situaciju, stoga je krenuo u napad na jedan dio južnjačke vojske, odnosno na Leeja. Međutim, lokalni stanovnik i simpatizer Juga obavijestio je Leeja o napadu.[172] Ovo saznanje je primoralo južnjačke snage o obustavi plana, pa su se počeli okupljati oko sela Sharpsburg.

Južnjaci su zauzeli obrambene pozicije oko sela i zapadne obale potoka Antietam.[173] Sjevernjaci s McLellanom na čelu stigli su 16. rujna, a bitka je započela dan kasnije. Uslijedila je najkrvavija bitka građanskog rata (eng. *Battle of Antietam*) u kojoj je stradalo sveukupno oko 23 000 vojnika, od čega ih je oko 3 600 poginulo.[174] McLellana je ponovo, u ključnim trenucima bitke, preuzela neodlučnost i pasivnost.[175] Naime, sjevernjaci su imali spremne rezerve koje je McLellan odbio pozvati, što je davalo Leeju mogućnosti i vremena za preraspodjelu vojnika sukladno tome kako je borba tekla.[176] Južnjaci su krenuli u povlačenje nazad u Virginiju, a McLellan ih je odbio goniti, što je naljutilo Lincolna.[177] Rezultat bitke bio je neriješen, međutim, snage Konfederacije su zaustavljene i prisiljene na povlačenje.[178]

Razočarani Lincoln krajem godine, odnosno početkom studenog 1862. ponovo razrješuje McLellana, a na njegovo mjesto postavlja Ambrose Burnsidea.[179] Od njega se očekivalo da do kraja godine osmisli i provede vojnu na Richmond. Burnside je stoga predložio da povede 130 000 vojnika prema Fredericksburgu, gradu nešto južnije od prijestolnice Konfederacije. Stigao je do istočne obale rijeke Rappahannock, ali zbog nedostatka materijala trebalo mu je tri tjedna da

[169] McPHERSON 1988: 531-532.
[170] GALLAGHER 2001: 46.
[171] GALLAGHER 2001: 49; KOESTLER-GRACK 2009: 109.
[172] McPHERSON 1988: 537; McNEESE 2009a: 58.
[173] McNEESE 2009a: 58.
[174] McNEESE 2009a: 67; KOESTLER-GRACK 2009: 112.
[175] McPHERSON 1988: 543.
[176] McPHERSON 1988: 543; GALLAGHER 2001: 50.
[177] GALLAGHER 2001: 52; GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 41.
[178] GALLAGHER 2001: 52.
[179] GALLAGHER 2001: 55; McNEESE 2009a: 70-71.

prebaci trupe na drugu stranu.[180] U međuvremenu, Južnjaci su otvorili vatru, a Sjevernjaci su uzvratili bombardiranjem grada. Ubrzo su ga osvojili te opljačkali.[181] Mnogo Sjevernjaka je zatim stradalo pod grebenom Marye's Heights u blizini grada. Povremeni okršaji trajali su još par dana, a Burnside se u konačnici povukao.[182]

Lincoln se još jednom našao u istoj situaciji. Burnside je podbacio u bitci kod Fredericksburga, što ga je koštalo zapovjedništva. Na njegovo mjesto dolazi Joe Hooker, poznat po agresivnom zapovijedanju svojih trupa.[183] Lincoln je očekivao da će njegov karakter biti konačno rješenje lošeg vodstva koje je trajalo prvu godinu rata. Hooker je bio vrlo samouvjeren i bahat. Razvio je plan napada na Južnjake tako što je sam planirao birati bojišnicu. Bitka je započela krajem travnja 1863. godine u blizini sela Chancellorsville.[184] Lee je prozrio njegove planove te ga nadmudrio i u konačnici porazio. Međutim, Stonewall Jackson je prijateljskom vatrom pogođen u lijevu ruku koja je ubrzo amputirana, no devet dana nakon ranjavanja preminuo je zbog upale pluća.[185] Naposljetku, iako su dobili bitku, Južnjaci su ubrzano gubili svoje snage bez neke mogućnosti da ih zamijene novim regrutima.[186]

Sjevernjaci su bili uspješniji na zapadnoj bojišnici. Država Kentucky bila je strateški interes zbog dobre željezničke infrastrukture i tri rijeke koje prolaze kroz nju, odnosno Mississippi, Tennessee i Cumberland.[187] Međutim, problem je bio u tome što se država izjasnila kao neutralna, stoga su vođe zaraćenih strana morale ispoštovati tu odluku.[188] Pažnja se sada prebacila na Missouri, državu koja je odbila istupiti iz Unije, ali je mnogo njenih stanovnika gajilo južnjački sentiment. Nakon lokalnih sukoba, Sjevernjaci su krenuli u ofenzivu što je kulminiralo bitkom kod Wilson's Creeka 10. kolovoza 1861. godine. Južnjaci su dobili bitku te krenuli u osvajanje države.[189] U jednom trenutku uspjeli su osvojiti pola države, no zbog

[180] GALLAGHER 2001: 56; McNEESE 2009a: 72.
[181] GALLAGHER 2001: 57; McNEESE 2009a: 75.
[182] GALLAGHER 2001: 60; McNEESE 2009a: 79.
[183] McNEESE 2009a: 82.
[184] McNEESE 2009a: 84-86.
[185] Stonewall je bio veoma iskusan i vjeran kolega, ali i bitan čimbenik u Leeovim ratnim planovima. Lee je nakon njegove smrti kazao "*Stonewall je izgubio lijevu ruku, ali ja sam izgubio svoju desnu*." McNEESE 2009: 89.
[186] Južnjaci su izgubili oko 13 000 vojnika u bitci kod Chancellorsvillea, oko 22% tadašnje snage. McPHERSON 1988: 643; McNEESE 2009a: 91.
[187] ENGLE 2001: 34; McNEESE 2009a: 26.
[188] ENGLE 2001: 29.
[189] McPHERSON 1988: 352; ENGLE 2001: 32.

nedostatka ljudstva nisu mogli kontrolirati tako velik teritorij, pa je Missouri ipak pripao Sjeveru.[190]

Jug je bio u strahu od napada iz Kentuckyja, stoga su okupirali grad Columbus. Vlasti države obznanile su da ih je Jug napao te su pozvali Sjever u pomoć.[191] Obje strane krenule su u osvajanje strateških točaka. Lincoln je odlučio podijeliti vojsku na dva dijela, a problem su im zadavale dvije utvrde, Fort Henry na rijeci Tennessee, te Fort Donelson na rijeci Cumberland. General Ulysses S. Grant uspio je osvojiti obje utvrde, zbog čega su se Južnjaci morali povući iz Kentuckyja.[192]

Početkom travnja 1862. godine Grant sa svojih 40 000 vojnika utaborio se na zapadnoj obali rijeke Tennessee u okrugu Hardin. Južnjaci su iznenada izjurili iz šume oko crkve zvane Shiloh i napali Granta, zbog čega su mnogi vojnici pobjegli.[193] Međutim, ostalo ih je dovoljno da se obrane. Obje strane su pretrpjele velike gubitke, stradalo je sveukupno oko 20 000 vojnika.[194]

Svega tri tjedna nakon bitke kod Shiloha, sjevernjačka flota uspjela je bez otpora osvojiti New Orleans u Louisiani, što je bio ogroman udarac Jugu posebno jer se radilo o najvećem gradu i najvećoj luci Konfederacije.[195]

Unijinih 100 000 vojnika sada je krenulo prema Mississippiju i Tennesseeju. Zauzeli su grad Corinth kojeg su Južnjaci napustili pod okriljem noći.[196] Ubrzo su se sukobili s Južnjacima u Memphisu, važnoj strateškoj točki na rijeci Mississippi. Osvojili su ga bez većeg napora, te su tako otvorili put ka Vicksburgu, gradu čiji je nadimak bio „Gibraltar zapada“.[197] Halleck je odlučio razdvojiti vojsku i poslati ih da čuvaju novi teritorij. Grant i Sherman bili su zaduženi za zapadni Tennessee, a Buell je poslan na istočni dio.[198] Inspirirani ovom pauzom, snage Konfederacije krenule su u protuofenzivu prema Kentuckyju i Tennesseeju. Pod vodstvom generala Baxtona Bragga uspjeli su osvojiti nekoliko gradova, a kulminacija ofenzive bila je

[190] ENGLE 2001: 32.
[191] ENGLE 2001: 32.
[192] McNEESE 2009a: 26-27; WILLARD CROMPTON 2009: 48.
[193] FARMER 2011: 169-170.
[194] McPHERSON 1988: 413; McNEESE 2009a: 40.
[195] ENGLE 2001: 46.
[196] ENGLE 2001: 47.
[197] McPHERSON 1988: 626; ENGLE 2001: 47-48.
[198] ENGLE 2001: 50.

bitka kod Perryvillea gdje su se sukobili s Buellom i njegovim trupama.[199] Nakon bitke, iako je mislio da ju je dobio, Bragg je shvatio da ima premalo ljudi stoga se odlučio povući. Istovremeno, Grant je izvojevao pobjedu na zapadnoj strani čime je završila južnjačka protuofenziva.[200]

Unija je počela shvaćati da na zapadnoj bojišnici nije dovoljno samo poraziti protivničku vojsku u bitkama, već i kontrolirati strateške točke poput plantaža, tračnica i gradova.[201] Najvažniji cilj bio je staviti rijeku Mississippi pod kontrolu jer će se tako Konfederacija rascijepati na pola. Nadalje, Konfederacija nije ni imala razvijenu pomorsku snagu kako bi obranila rijeku.[202] Sjevernjaci pod vodstvom Granta krenuli su prema Vicksburgu u kampanji koja je trajala od prosinca 1862. do svibnja 1863. godine. Kampanja je kulminirala opsadom samog grada pri čemu je stradalo mnogo Sjevernjaka, a Grant je bio kritiziran i ismijavan zbog pristupa opsadi.[203] Međutim, on je izvrsno shvaćao prednost moderne tehnologije koja mu je pomogla da savlada mnoge zapreke pri osvajanju.[204] Vicksburg je u konačnici osvojen, a nedugo zatim i Port Hudson. Time se teritorij Konfederacije prepolovio, a Unija je preuzela kontrolu rijeke Mississippi.[205] Lincoln je davno prepoznao Grantov potencijal. Nakon kampanje i osvajanja Vicksburga bio je oduševljen i kazao: „*On* [Grant] *se ne brine i ne zamara me. Ne traži neprestano pojačanja, već iskorištava vojnike koje smo mu u mogućnosti dati na najbolji način. I ako samo to čini kako treba, ja sam njegov čovjek i on je moj do kraja rata*“.[206] Nakon brojnih razočaranja svojim generalima na istočnoj bojišnici, Lincoln je napokon našao jednog na kojeg može računati.

[199] ENGLE 2001: 52; FARMER 2011: 170.
[200] ENGLE 2001: 53; FARMER 2011: 171.
[201] ENGLE 2001: 57.
[202] ENGLE 2001: 57-58.
[203] KORDA 2004: 85-87.
[204] Zbog nepristupačnog terena i odlične obrambene lokacije samog grada, Grant je iskoristio vojnike kao radnu snagu kako bi premostio prepreke koristeći pritom parne kopače i ostalu modernu tehnologiju. GRANT 1885: 239-241; KORDA 2004: 83-84.
[205] ENGLE 2001: 64-65.
[206] ENGLE 2001: 65; McNEESE 2009b: 86.

3.1.1. Proglas o emancipaciji

Nakon bitke kod Antietama Lincoln je pozvao pobunjene države Konfederacije da vrate odanost Uniji do početka 1863. godine, u suprotnom će proglasiti robove slobodnim građanima.[207] Proklamacija bi se odnosila samo na robove u pobunjenim južnim državama, dok bi istovremeno ropstvo u Uniji ostalo netaknuto. Mnogi su to ismijavali, no Lincoln nije ni imao ustavnu snagu za ukinuti ropstvo u samoj Uniji.[208] Djelovao je u svrhu oslabljivanja Konfederacije, odnosno htio je pretvoriti vojsku Unije u oslobodilačku, a istovremeno pozvati robove u borbu protiv svojih vlasnika. Konačno, Lincoln je proglasio emancipaciju robova 1. siječnja 1863. godine. Svi robovi u Konfederaciji proglašeni su zauvijek slobodnima, dok u stvarnosti zapravo nisu bili oslobođeni jer su se nalazili u pobunjenim državama.[209] Stvarno oslobođenje ovisilo je o vojsci Unije. Nadalje, proglas je ugasio sva nadanja da će Britanija priznati Konfederaciju i poslati pomoć.[210] Lincoln nije htio da se ovaj događaj pretvori u buduće krvoproliće, stoga je kazao robovima da se suzdrže nasilja. Također, omogućio je regrutiranje robova u vojsku Unije.[211] Do kraja rata oko 180 000 do 200 000 Afroamerikanaca pridružilo se vojsci.[212] Južnjaci su bijesno reagirali na proglas. General Beauregard je predložio da se smaknu svi ratni zarobljenici, a Davis je obećao dostaviti sve zarobljene časnike državnim tijelima kako bi ih kaznili kao „kriminalce čiji je cilj bio potaknuti pobunu“.[213] Međutim, nakon malo promišljanja ove mjere nisu provedene, ali bilo je slučajeva smaknuća zarobljenih Afroameričkih vojnika i njihovih časnika.[214]

[207] McPHERSON 1988: 557.
[208] McPHERSON 1988: 558.
[209] KING 2003: 78.
[210] KING 2003: 78; FARMER 2011: 201.
[211] McPHERSON 1988: 563.
[212] FARMER 2011: 201.
[213] McPHERSON 1988: 566.
[214] McPHERSON 1988: 566.

3.2. Druga faza rata – od Gettysburga do kraja rata (1863. – 1865.)

Sredinom 1863. godine dolazi do prekretnice u ratu. Brojne velike bitke ostavile su traga na sukobljenim stranama, no Sjever je lakše i brže mogao zamijeniti i opskrbiti izgubljene snage.[215] U svibnju Lee se sastao s Davisom u Richmondu gdje su razgovarali o trenutnom stanju rata i budućim planovima. Grant im je zadavao probleme na zapadnoj bojišnici, a Lee je, ohrabren pobjedama u Fredericksburgu i Chancellorsvilleu, htio ostvariti još jednu pobjedu na protivničkom teritoriju.[216] Odlučeno je da će ponovo krenuti s invazijom Sjevera, no ovaj puta u Pennsylvaniju. Krenuo je na sjever i razdvojio vojsku na tri dijela, ali nije znao točnu lokaciju protivničke vojske.[217] Nekolicina Južnjaka srela je već utaborene Sjevernjake u Gettysburgu. Lee nije oklijevao i krenuo je u napad 1. srpnja, ali glavni dio vojske je ostavio u pozadini jer ni snage Unije nisu bile u punoj snazi.[218] Sjevernjaci su imali odlične obrambene pozicije na brdima, koje je Lee namjeravao preuzeti. Nije uspio u toj namjeri zbog nesporazuma u komunikaciji sa svojim časnicima, a u međuvremenu je stiglo sjevernjačko pojačanje.[219] Kako se bitka odvijala, Lee je morao donositi brojne taktičke odluke, a nije mu ni išlo u prilog raspravljanje i nesuglasice sa svojim generalom Jamesom Longstreetom. Nadalje, dobivao je pogrešne informacije od svojih špijuna.[220] Konačno je donio odluku da će ostati na mjestu i nastaviti borbu. Sjevernjaci na čelu s Meadeom su se odlično držali i doveli Leeja do donošenja očajničkog poteza kojeg su uspjeli predvidjeti. Lee je naredio napad pješadije na središnji dio protivničkih snaga, misleći da ih je oslabio topovskim udarima.[221] Međutim, većina Južnjaka koja je sudjelovala u napadu je poginula, a Sjever je dobio najvažniju bitku građanskog rata. Lee je krivio sebe za poraz i krenuo s povlačenjem preostalih snaga.[222]

Unija je ostvarila iznimno važne pobjede tijekom 1863. godine. Osim Vicksburga i Gettysburga, u studenom ostvaruju još jednu pobjedu kod Chattanooge gdje se Grant iskazao kao najbolji general Unije.[223] Južnjački moral je polagano padao, no Lee je sa svojim trupama još

[215] GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 47.
[216] GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 48.
[217] McPHERSON 1988: 653; GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 48.
[218] McPHERSON 1988: 654.
[219] GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 51-52.
[220] McPHERSON 1988: 656; McNEESE 2009a: 96-97.
[221] McPHERSON 1988: 661.
[222] GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 53.
[223] FARMER 2011: 175-176.

uvijek bio prisutan na istoku. Iduća godina je bila izborna i postojala je nada da će se izabrati kandidat spreman na sklapanje mira.[224] Grantovi uspjesi priskrbili su mu titulu najprije zapovjednika zapadnih snaga, a potom i cijele vojske. Odmah se uputio na istok kako bi nadgledao Leeja.[225] Pozvao je Shermana kako bi raspravljali o idućem potezu. Nije htio dodatno kompliciratи stvari, znao je da su brojčano jači i bolje opskrbljeni od Južnjaka. Smatrao je da je najbolje za obje strane završiti rat, a to će učiniti tako da napada što više i što je jače moguće.[226] Nakon dva tjedna, donijeli su pisani plan. Vojske raštrkane po raznom teritoriju bi istovremeno započele svoje kampanje i kretale se prema istom cilju.[227] Grant bi krenuo sa svojih 115 000 ljudi prema Leeju u Virginiji, a Sherman bi osvojio Atlantu te prodro u unutrašnjost Konfederacije pritom nanoseći svu moguću štetu.[228] Ovo su dvije glavne kampanje i osim njih bilo je nekoliko manjih, no one su služile kao podrška.[229]

S druge strane, Južnjaci su teško pronalazili nove regrute. Pomaknuli su gornju i donju dobnu granicu za pristup vojsci, a oni vojnici čiji je ugovor isticao bili su prisiljeni ostati u službi.[230] Unatoč ovim mjerama, njihova vojna snaga bila je manja od polovice sjevernjačkog broja. Međutim, sada su se prebacili u defenzivu i to na domaćem terenu u Virginiji, što je Lee odlično iskoristio u budućim bitkama.

3.2.1. „Bulldogov stisak“ – Grant, Sheridan i Sherman

Unijina ofenziva započela je na proljeće 1864. godine. Grant je sa svojom kampanjom htio izvući Leeja u obranu Richmonda.[231] Lee je tijekom cijele kampanje predviđao Grantove poteze i povlačio se kako su ovi napredovali. Nakon što je vojska prošla rijeku Rapidan, sukobili su se s Južnjacima u okruzima Spotsylvania i Orange. Teren je bio nepristupačan, šumovit i prepun gustiša. Grant je htio što brže izaći iz ovakvog terena, no Lee čim je doznao njegove planove,

[224] FARMER 2011: 176.
[225] GLATTHAAR 2001: 35; FARMER 2011: 176.
[226] KORDA 2004: 95.
[227] GLATTHAAR 2001: 39; FARMER 2011: 177.
[228] KORDA 2004: 97; FARMER 2011: 177.
[229] GRANT 1885: 319.
[230] McPHERSON 1988: 718.
[231] KRICK 2001: 37.

napao ga je u divljini po čemu je bitka i dobila ime (eng. *Battle of the Wilderness*).[232] Nakon dva dana borbe, obje strane su pretrpjele ogromne žrtve[233], rezultat je bio neriješen, a Južnjaci su se povukli. Sjevernjaci su krenuli dalje u okrug Spotsylvania pod Grantovim naredbama. Do bitke dolazi početkom svibnja u blizini sela Spotsylvania Court House i traje puna dva tjedna. Ovog puta obje strane su se ukopale i vodile rovovsku bitku s povremenim jurišom.[234] Ovo je bila najkrvavija bitka Grantove kampanje. Obje strane ponovo gube više tisuća žrtava.[235] Grant je potom krenuo dalje na jug prema Richmondu, a Lee ga je pratio u stopu. Sukobili su se još par puta, primjerice u blizini rijeke North Anna ili potoka Totopotomoy, no to su bili manji okršaji.[236] Krajem svibnja i idućih desetak dana, trajala je jedna od najkrvavijih bitaka u američkoj povijesti, odnosno bitka kod Cold Harbora. Južnjaci su se ukopali u rovove, a Sjevernjaci su ih neuspješno pokušavali poraziti frontalnim napadima.[237] Nakon rata, Grant je izrazio žaljenje: „*Uvijek sam žalio što je proveden posljednji juriš u Cold Harboru... Nismo dobili ništa, a pretrpjeli smo teške žrtve*“.[238] Sjevernjaci su se opasno približavali Richmondu. Grant je uspio stići do grada Petersburga (nekih 40 km južno od Richmonda) prije Leeja i namjeravao ga okupirati, no Konfederacijske snage koje su branile grad uspjele su izdržati dovoljno dugo do dolaska pojačanja.[239] Stoga, kampanja je kulminirala devetomjesečnom opsadom Petersburga, tijekom koje su se vodili brojni manji i veći okršaji. No, obje strane su se ponovo ukopale i proširivale svoje rovove sve do travnja 1865. godine.[240] To je bila zapravo i Grantova strategija, htio je dobiti na vremenu kako bi se ostale kampanje mogle nesmetano provoditi i u konačnici natjerati Leeja na predaju.[241]

Kampanja u dolini Shenandoah zahtijevala je da se prekinu Konfederacijske opskrbne linije i uništi ekonomija, a to bi se postiglo korištenjem taktike spaljene zemlje. Međutim, nije sve išlo po planu. General Franz Sigel poveo je 10 000 vojnika južno niz dolinu i ubrzo je doživio poraz

[232] KORDA 2004: 98.
[233] Grant je izgubio puno više, oko 18 000 ljudi, a Lee oko 8 000. Međutim, Južnjaci su bili pri kraju sa rezervama. KRICK 2001: 43.
[234] KRICK 2001: 44-45.
[235] KORDA 2004: 100.
[236] KRICK 2001: 50-51.
[237] Južnjački general Evander M. Law je sumirao bitka kod Cold Harbora riječima: "*Ovo nije rat. Ovo je pokolj*." KRICK 2001: 51.
[238] GRANT 1885: 372.
[239] KORDA 2004: 101.
[240] KRICK 2001: 52-63.
[241] KORDA 2004: 104.

od brojčano slabijih Južnjaka.[242] Zamijenio ga je David Hunter koji je svojim djelovanjima privukao pozornost, stoga je Lee odlučio poslati trupe da ga obuzda. Pod vodstvom Jubala Earlyja, Južnjaci nisu imali velikih problema s Hunterom, a nedugo zatim su krenuli sjeverno prema Washingtonu.[243] Lincoln se zabrinuo i zvao je Granta da dođe osobno u obranu, na što je ovaj poslao par divizija. Južnjaci su krenuli nazad u dolinu, a prilikom povlačenja nanijeli su velike štete protivnicima.[244] Međutim, postavljanjem Phillipa Sheridana kao zapovjednika, Sjever je napokon imao generala sposobnog za provedbu zacrtanih planova. Nakon nekoliko sukoba u periodu od kolovoza do studenog 1864. uspio je poraziti Earlyja te je počeo uništavati dolinu spaljivanjem kuća, staja, mlinova, usjeva i ubijanjem stoke.[245]

Na istoku, Sherman je u sinkronizaciji s Grantom pokrenuo svoju kampanju koja je trajala od svibnja do rujna 1864. godine. Kao što je već spomenuto, konačni cilj kampanje bilo je osvajanje Atlante. Sherman je stoga iz Chattanooge krenuo u invaziju Georgije, a u stopu ga je pratio Joe Johnston sa svojim trupama.[246] Došlo je do niza manjih sukoba na njihovom putu prema Atlanti, gdje je Sherman pokušavao napasti Johnstonov bok, što je ponekad rezultiralo teškim žrtvama.[247] Johnston je u konačnici bio prisiljen utaboriti se u Atlanti. Davisa je brinula ova situacija i nije mogao dopustiti da tako važan grad padne u Unijine ruke.[248] Nakon što je primio izvješće kako Johnston nije sposoban obraniti grad, odlučio ga je zamijeniti Johnom Bell Hoodom. On se pokazao pak veoma agresivnim i krenuo je u direktnu borbu sa Shermanom. Pri tom je pretrpio ogromne gubitke pa je tako bio u još goroj poziciji za obranu grada.[249] Konačno, Sherman je shvatio da će Hood morati napustiti grad ako uništi željezničku prugu, što je i uspio učiniti. Hood se sa svojim trupama povukao iz grada i pri povlačenju je uništio brojna skladišta i palio vagone s municijom.[250] Sherman ga je odbio loviti što su mnogi kritizirali pošto se radilo o glavnoj Konfederacijskoj vojsci na zapadu. Međutim, on je važnost vidio u osvajanju strateških točaka i

[242] KRICK 2001: 64; GRANT 1885: 319.
[243] KRICK 2001: 65-66.
[244] U bitci kod Kernstowna 24. srpnja 1864. uspjeli su pobiti 1200 Sjevernjaka, a izgubiti samo 250 vojnika. KRICK 2001: 67.
[245] KRICK 2001: 68-70.
[246] GLATTHAAR 2001: 38.
[247] GLATTHAAR 2001: 40-43.
[248] McPHERSON 1988: 751; GLAATHAAR 2001: 44.
[249] GLATTHAAR 2001: 47; HILLSTROM 2000a: 122.
[250] Ostaci vagona s municijom i ruševine valjaonice Schofield u blizini Atlante. Rujan 1864. Fotografirao George N. Barnard. *National Archives Catalog* 528899. [https://catalog.archives.gov/id/528899], 2. lipnja 2020.

oslabljivanju mogućnosti opskrbe, a ne u porazu same vojske kao Grant.[251] Atlanta je osvojena 2. rujna 1864. godine.[252] Nakon 100 dana kampanje, odlučio je da se vojnici trebaju odmoriti jer je smatrao da Konfederacija nema dovoljno jake snage da ga poraze. U međuvremenu, Hooda i poražene Južnjake posjetio je Jefferson Davis.[253] Odlučili su da je potrebno agresivno napadati Unijine opskrbne linije. Sherman ih je neko vrijeme pokušavao uloviti, ali nije uspio. Potaknut ovime, smislio je drukčiji plan buduće kampanje. Ovog puta, njegov cilj je grad Savannah, nekih 400 km od Atlante. Na putu do tamo njegova vojska bi uništavala južnjačku infrastrukturu, oslobađala robove, onemogućavala život stanovnicima i opskrbljivali se onime što bi im došlo pod ruke.[254] Lincoln i Grant nisu najbolje reagirali na ove novosti, ali Sherman je bio ustrajan i dobio je odobrenje za provedbu kampanje.[255] Započeo je „Marš prema moru"[256] sa 65 000 vojnika u studenom 1864. godine. Južnjaci su uočili kretanje Sjevernjačke vojske, ali Hood je mislio da će sada biti lakše napasti primjerice Tennessee ili Kentucky.[257] Sherman je razdvojio vojsku na dva dijela kako se ne bi znao pravi cilj, ali kako bi i Južnjaci morali razdvojiti svoje trupe da ih zaustave. Stigli su u Savannah početkom prosinca i osvojili grad bez većih zapreka.[258]

Zaraćene strane vrlo su dobro znale u kakvoj su se situaciji nalazile 1864. godine. U studenom su se održali predsjednički izbori, a Lincolnov uspjeh na istima bio je povezan s Grantovim kampanjama.[259] Konfederacija je, s druge strane, morala pridobiti onaj dio proturatnih političkih snaga, a to je također bilo povezano s uspjehom ili neuspjehom ovih kampanja. Međutim, u prvim tjednima i mjesecima tih operacija, Grant je trpio ogromne žrtve, Lee ga je uspješno odbijao te su naposljetku zapeli u opsadi Petersburga.[260] Sherman nije imao tolike žrtve, ali Johnston ga je uspio zaokupirati i time se osvajanje Atlante oduljilo. Lincoln je pak imao oporbu u političkim redovima kako izvan, tako i unutar svoje stranke. Kao što je već

[251] WOODSWORTH 2009: 138.
[252] GLATTHAAR 2001: 48.
[253] GLATTHAAR 2001: 51.
[254] Sherman je smatrao da je rat okrutnost i da se to ne može promijeniti. Osim protivničkih vojnika, planirao je kazniti i južnjačko stanovništvo. Na putu do grada Savannah, Sjevernjaci su uništili sveukupno oko 480 km željeznice. Stanovništvo Georgije ih se bojalo jer su uzimali hranu, stoku i oslobađali robove. McPHERSON 1988: 809-810; GLAATHAAR 2001: 51.-54.
[255] McPHERSON 1988: 808.
[256] Grant je u svojim memoarima istaknuo da je Shermanov marš bio iznimno značajan u završavanju rata. GRANT 1885: 489.
[257] GLATTHAAR 2001: 52.
[258] McPHERSON 1988: 811; GLATTHAAR 2001: 54.
[259] GLATTHAAR 2001: 49.
[260] Grant je u 7 tjedana izgubio oko 60 000 vojnika. GLATTHAAR 2001: 50.

spomenuto, Jubal Early je uspio doći u blizinu Washingtona i zamalo ga osvojio. Sve ovo dovelo je Lincolna do vjerovanja da će izgubiti na izborima, tako da je napisao pismo u kojem je kazao da je njegova dužnost pokušati spasiti Uniju do inauguracije budućeg predsjednika, jer u suprotnom ju on neće moći spasiti.[261] No scenarij je ubrzo doživio zaokret. Demokrati su zastupali proturatnu politiku, a zatim nominirali Georgea McLellana kao svog kandidata koji je pak podržavao nastavak rata. Nadalje, Sherman je osvojio Atlantu, a Sheridan porazio Earlyja. Ogroman broj Sjevernjačkih vojnika, od kojih neki nisu ni bili dovoljno stari, glasali su za Lincolna.[262] Konfederacija je tako izgubila svoju zadnju šansu

3.2.2. Posljednje operacije i predaja Konfederacije

Rat se polako bližio završetku, ali vodstvo Konfederacije je odbijalo to priznati. Početkom 1865. godine jedino je Lee zapovijedao značajnijim snagama, a Sjeverna i Južna Karolina jedine države koje su ih bile u stanju opskrbljivati.[263] Upravo su te dvije države bile sljedeći Shermanov cilj, posebice Južna Karolina koju je krivio za rat. Grant je planirao prevesti Shermana i njegove trupe brodovima, no ovaj ga je nagovorio da pođe kopnenim putem.[264] Za razliku od prijašnje kampanje, ova je bila puno teža jer je provedena u zimskim mjesecima kroz močvarni teren, nestabilno vrijeme i slabije opskrbe hranom.[265] Sherman je ušao u Južnu Karolinu početkom godine i na svom putu zapalio više gradova[266], uništavao privatne posjede i željezničku infrastrukturu.[267] Sjeverna Karolina nije pretrpjela uništavanje u takvoj mjeri, ali su Južnjaci pod vodstvom generala Johnstona počeli su pružati otpor.[268] Sukobili su se nekoliko puta, a borba je kulminirala Shermanovom pobjedom kod Bentonvillea. Johnston više nije mogao ni napraviti

[261] GLATTHAAR 2001: 50; HILLSTROM 2000a: 116.
[262] HILLSTROM 2000a: 118.
[263] McPHERSON 1988: 819.
[264] GLATTHAAR 2001: 61; WOODWORTH 2009: 160.
[265] GLATTHAAR 2001: 62; WOODWORTH 2009 :160.
[266] Spaljivanje Columbije postalo je kontroverzno, no i dalje nije sigurno tko je točno počeo s paljenjem. Mogući krivci su Južnjaci koji su se povlačili iz grada, Sjevernjaci koji su pak bježali iz zatvora, bivši robovi, ali i neki Shermanovi vojnici. Sherman nije naredio paljenje grada, ali ga to nije ni previše smetalo. WOODSWORTH 2009: 161.
[267] GRANT 1885: 490.
[268] GLATTHAAR 2001: 62-64.

značajniji potez, a Sherman je odlučio stati, odmoriti i opskrbiti svoje vojnike. Htio je izbjeći dodatne žrtve te završiti ovaj rat manevriranjem i strategijom, a ne bitkama.[269]

Nakon devet mjeseci opsade Richmonda i Petersburga, Lee je ubrzano gubio ljudstvo i namirnice, stoga je početkom travnja 1865. započeo povlačenje na zapad u nadi da će se na putu moći opskrbiti. Zadnji veliki sukob Granta i Leeja dogodio se 6. travnja kod Sayler's Creeka i trajao je vrlo kratko, a Sjevernjaci su zarobili oko 8 000 Južnjaka.[270] Međutim, nastavili su povlačenje. Dva dana kasnije, Unijine snage su opkolile Leeja u blizini sela Appomattox Court House. Konačno, 9. travnja 1865. Lee i Grant su se sastali u kući prodavača Wilmera McLeana i raspravljali o uvjetima predaje.[271] General Johnston predao se 18. travnja, a do 26. svibnja i sve ostale Konfederacijske snage.[272]

Nakon točno četiri godine od spuštanja Unijinog barjaka u Fort Sumteru, SAD, ali i ostatak svijeta potresla je vijest o ubojstvu. John Wilkes Booth bio je poznati kazališni glumac i gorljivi pristaša Konfederacije. Mrzio je Lincolna i njegovu politiku i žalio za ukinućem ropstva koje je postalo službeno Trinaestim amandmanom. Osjećao se „robom“ na Sjeveru i počeo se mrziti jer nije sudjelovao u ratu.[273] Saznao je da će Lincoln biti prisutan na predstavi u kazalištu Ford u Washingtonu 14. travnja. Sa još dvoje ljudi planirao je istovremeno izvršiti atentate na Lincolna, podpredsjednika Andrewa Johnsona i državnog tajnika Williama Sewarda. Booth se ušuljao u kazališnu ložu i upucao Lincolna, dok druga dvojica nisu uspjeli ubiti svoje mete. Iskočio je iz lože, uzviknuo „sic semper tyrannis“ („tako uvijek tiranima“ ili „tako tirani završavaju“) i pobjegao iz kazališta. Lincoln je preminuo iduće jutro, a Booth je pronađen i ubijen 26. travnja skrivajući se u štali u Virginiji.[274]

[269] McPHERSON 1988: 830.
[270] KRICK 2001: 75.
[271] GRANT 1885: 468.
[272] GRABOWSKI-SCHLESINGER 2001: 66; KRICK 2001: 88.
[273] Booth je živio u graničnoj državi Marylandu i početkom rata je obećao majci da se neće prijaviti u vojsku. No, krajem 1864. obuzela ga je grižnja savjesti zbog svega što je Unija učinila Konfederaciji. U pismu majci poslanom u studenom 1864. odlučio je da će nešto poduzeti za siromašne i potlačene ljude Juga. John Wilkes Booth Mary Ann Holmes Booth, studeni 1864. u *The American Civil War An Anthology in Essential Writings*. FINSETH 2006: 489.
[274] *Britannica* s.v. “Assassination of Abraham Lincoln”. [https://www.britannica.com/event/assassination-of-Abraham-Lincoln], 27. svibnja 2020.

4. POSLJEDICE AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA

4.1. Period rekonstrukcije (1865.-1877.)

Nakon četiri godine ratovanja konačno je nastupio mir, a cjelokupno stanovništvo, posebno južnjačko, bilo je iscrpljeno. Sada se postavljalo pitanje kako i pod kojim uvjetima ponovno primiti južnjačke države u Uniju. Idućih desetak godina povijest Sjedinjenih Američkih Država karakterizira period rekonstrukcije koji je zapravo započeo još za vrijeme rata, no intenzivirao se nakon 1865. godine.

Lincoln je još 1863. razmišljao o budućoj rekonstrukciji. Proglas o emancipaciji je već bio proveden, a u prosincu je nastupio Proglas o amnestiji i rekonstrukciji, poznatiji kao *Plan deset posto* (eng. *Ten Percent Plan*)[275] Htio je što brže obnoviti Uniju, te ako je moguće ojačati Republikansku stranku na jugu.[276] Plan je bio ponuditi pomilovanje i obnovu posjeda svima osim najvišim činovnicima Konfederacijske vojske, dozvoliti osnivanje nove vlade kada bi 10% glasača izjavilo odanost Uniji i dopustiti samim državama da planiraju što učiniti s oslobođenim robovima pod uvjetom da se ne dira u njihovu slobodu.[277] Radikalni Republikanci oštro su se protivili ovim odlukama, smatrajući da je previše popustljiv prema Jugu.[278] Stoga su na ljeto 1864. predložili *Wade-Davis Bill* koji je zahtijevao da 50% glasača izjavi odanost, a Afroamerikancima se da zakonska zaštita i pravo glasa.[279] Međutim, Lincoln je uložio veto i njihovi planovi su pali u vodu, ali je Kongres ipak imao utjecaja u planiranju rekonstrukcije nakon njegove smrti.

Lincolna je plašio poslijeratni scenarij u kojem sloboda robova ne bi potrajala, stoga je bilo važno pronaći način da se to ne dogodi. Upravo tako je nastao Trinaesti amandman američkog Ustava čiji je cilj bio potpuno zabraniti ropstvo.[280] Nakon što je izglasan u Senatu, ratifikacija je naglo stala u Zastupničkom domu jer su Demokrati glasali protiv. Međutim, Republikanci su ojačali nakon Lincolnove pobjede na izborima 1864., a uspjeli su i pridobiti poneke

[275] McNEESE 2009c: 17.
[276] CARLISLE 2009: 8.
[277] McNEESE 2009c: 17.
[278] CARLISLE 2009: 9.
[279] McNEESE 2009c: 24.
[280] McNEESE 2009c: 27.

Demokrate.[281] Jedini preostali korak je bio poslati amandman državama i pričekati ratifikaciju, što je učinjeno tek u prosincu 1865. godine.

Poslijeratna rekonstrukcija je nastupila u dva dijela, odnosno prvi dio pod vodstvom Lincolnovog nasljednika, Andrewa Johnsona te drugi dio pod vodstvom radikalnih Republikanaca.

4.2. Predsjednička rekonstrukcija (1865. - 1867.)

Lincolna je naslijedio Andrew Johnson, Demokrat koji je bio mišljenja da je rekonstrukcija njegov posao. Postavljao je privremene guvernere u pojedine države Juga, odobrio pomilovanje onim činovnicima Konfederacijske vojske koji su to zatražili i postavljao smjernice vođama Južnjačkih država za izbore i ponovno pristupanje Uniji.[282] Tako su mnogi pojedinci ponovo došli na utjecajne pozicije u primjerice politici ili gospodarstvu, bez obzira na to što su podržavali Konfederaciju. Nisu garantirali građanska prava bivšim robovima ni dozvoljavali sudjelovanje bivšim robovima u političkom životu.[283] Nadalje, većina Južnih država počela je postavljati novi socijalno-ekonomski sistem u vidu zakona zvanih *Crnački propisi* (eng. *Black codes*) čiji cilj je bio ograničiti slobodu i političku moć bivših robova te osigurati jeftinu radnu snagu.[284] Situacija je počela zabrinjavajuće ličiti na strukturu ropstva.

Mnogi Republikanci su u početku podržavali Johnsonove planove, osim radikalaca koji su bili ljuti na popuštajuću politiku i odbijanje priznavanja prava glasa Afroamerikanaca.[285] Južnjaci su uspjeli dobiti nekoliko mjesta u Kongresu jer se sada jedan Afroamerikanac računao kao jedna osoba, a ne kao tri petine jedne osobe što je bio slučaj do sada. Još u ožujku 1865. Lincoln je uz pomoć Kongresa osnovao agenciju za pomoć bivšim robovima na jugu, odnosno

[281] McNEESE 2009c: 28.
[282] McNEESE 2009c: 58.
[283] McNEESE 2009c: 58.
[284] Bila su im zagarantirana poneka prava poput tužbe ili svjedočenja na sudu, privatnog vlasništva, vjenčanja ili pripravničkog rada siročadi i mlađima od 18 godina. *Laws Of Mississippi* s.v. "Mississippi Black Codes (1865)". [http://web.mit.edu/21h.102/www/Primary%20source%20collections/Reconstruction/Black%20codes.htm], 5. lipnja 2020.
[285] McNEESE 2009c: 59.

Freedman's Bureau (1865. – 1872.)[286] Pod tu agenciju su spadale mnoge udruge čiji je cilj bio osigurati obrazovanje, smještaj, posredništvo u sklapanju ugovora o radu[287], pomoć i savjetništvo oko pravnih poslova te osiguravanje osnovnih potrepština poput hrane i lijekova.[288] Nadalje, gradili su bolnice, škole koledže i sveučilišta[289], a manje uspjeha su ostvarili u građanskim pravima. Johnson je smatrao da je djelovanje agencije preširoko i da onemogućuje bivšim robovima da se osamostale. Demokrati su bili protiv agencije jer su smatrali da svi koji primaju pomoć postaju lijeni.[290] Došlo je i do vala nasilja na cijelom području bivših Konfederacijskih država, pa je tako u Tennesseeju nastao Ku Klux Klan čiji su članovi često i brutalno vršili nasilje nad Afroamerikancima.[291]

Johnson je uložio veto na pomoć i podršku agenciji *Freedmen's Bureau* što je razljutilo Republikance jer su shvatili da mu je bitnije priključiti južne države natrag u Uniju, nego prava Afroamerikanaca, stoga su odlučili iskoristiti svoju moć kako bi ih zaštitili.[292] Tako je nastao Četrnaesti amandman američkog Ustava koji je osigurao pravo građanstva svim osobama rođenim na području Sjedinjenih Američkih Država. Predsjednik i Demokrati su bili protiv amandmana, no nisu uspjeli spriječiti ratifikaciju do koje je došlo u srpnju 1866.[293] Uvidjevši kako Kongres polako uzima rekonstrukciju u svoje ruke, Johnson je nastavio borbu i ometao Republikance u njihovim namjerama.

4.3. Radikalna rekonstrukcija (1867. – 1877.)

Republikanci su smatrali da rekonstrukciju treba početi ponovo, stoga su krenuli u žustru političku borbu s Demokratima osmišljavanjem brojnih zakona.[294] Nakon što je Johnson

[286] McNEESE 2009c: 48.
[287] Truss B. Hallov ugovor o radu za *Robinson Company*. James Sinclair, djelatnik *Freedmen's Bureau* svjedočio je i odobrio sklapanje ugovora. 28. kolovoz 1865. *National Archives Catalog* 595055. [https://catalog.archives.gov/id/595055], 5. lipnja 2020.
[288] McNEESE 2009c: 49.
[289] CARLISLE 2009: 27.
[290] Rasistički plakat nastao kako bi promovirao kandidaturu Hiestera Clymera za guvernera Pennsylvanije, ali i kao napad na Republikance i ostale koji se bore za prava Afroamerikanaca. 1866. *Library of Congress* s.v. „Freedmen's Bureau". [https://www.loc.gov/item/2008661698], 2. lipnja 2020.
[291] CARLISLE 2009: 172.
[292] McNEESE 2009c: 65-66.
[293] McNEESE 2009c: 69.
[294] McNEESE 2009c: 71.

protestirao i uložio veto na predloženi zakon, Republikanci su ga odbili i izglasali Prvi zakon o rekonstrukciji (eng. *First Reconstruction Act*) 1867. godine. Ovim zakonom uspostavljeno je pet vojnih zona na području bivše Konfederacije, a na čelu svake bio je federalni general.[295] Novi delegati su trebali u svakoj državi napisati novi Ustav i dati ga na izglasavanje. Pravo glasa dobili su svi odrasli muškarci s iznimkom onih koji su aktivno podržavali Konfederaciju i osuđenika.[296] Svaka država koja je htjela ponovno stupiti u Uniju morala je najprije ratificirati Četrnaesti amandman i tek onda bi mogli poslati zastupnike u Kongres.

Johnson nije odustao u borbi protiv Republikanaca, namjerno ometajući svaki njihov korak. Međutim, njegova popularnost je padala, a Republikanci su ga neuspješno pokušali smijeniti.[297] Uspio je zadržati predsjedničku poziciju, no prestao je miješati se u njihove planove. Rekonstrukcija se nastavila, a došlo je i do velikih uspjeha za Afroamerikance. Ratifikacijom Petnaestog amandmana 1870. godine pravo glasa više nije ovisilo o boji kože.[298] Mnogi Afroamerikanci su sada sudjelovali u izglasavanju novih Ustava južnih država, a neki su se uključili i u politički život, poput Blanche K. Brucea i Hiriama Revelsa iz Mississippija koji su postali senatori.[299]

Rekonstrukcija Juga dovela je do priljeva sjevernjaka koji su vidjeli priliku za profitiranje u ovakvoj situaciji. Međutim, imali su i želju za sudjelovanjem u političkoj budućnosti tih država. Južnjaci su ih pogrdno zvali *Carpetbaggers.*[300] S druge strane, Južnjaci koji su podržavali Republikance u svojim državama pogrdno su nazvani *Scallawags.* Navedene skupine i Afroamerikanci, činili su okosnicu Republikanske moći u svim državama bivše Konfederacije.[301]

Johnsona je 1868. godine naslijedio Ulysses S. Grant koji se priključio Republikancima i u idućih par godina blisko su surađivali po pitanju rekonstrukcije. Međutim, za vrijeme Grantovog drugog mandata, četiri države koje su se ponovo priključile Uniji bile su pod

[295] McNEESE 2009c: 71.
[296] McNEESE 2009c: 71.
[297] McNEESE 2009c: 104.
[298] Žene u Sjedinjenim Američkim Državama su pravo glasa dobile tek 1920. Devetnaestim amandmanom. *Britannica* s.v. "Fifteenth Amendment". [https://www.britannica.com/topic/Fifteenth-Amendment], 2. lipnja 2020.
[299] Ostvarili su i neke druge utjecajne pozicije poput tajnika države, šerifa, gradonačelnika, rizničara ili pak državnih mrtvozornika. McNEESE 2009c: 107.
[300] McNEESE 2009c: 76; FARMER 2011: 222.
[301] *Britannica* s.v. „Reconstruction". [https://www.britannica.com/event/Reconstruction-United-States-history], 3. lipnja 2020.

kontrolom bijelih Južnjaka, poznatijih kao *Redeemers.*[302] Naime, kao posljedica utjecaja Republikanaca, *Carpetbaggersa i Scallawagsa*, došlo je do jačanja Demokratske stranke, ali i do nastanka rasističkog Ku Klux Klana koji je nastao 1866. godine i djelovao kao paravojna organizacija. Članovi KKK-a nosili su bijele halje i kapuljače, a njihov cilj je bio obnoviti moć bijelaca u državama bivše Konfederacije. Ubijali su i ozljeđivali Afroamerikance te palili njihove crkve i škole. Meta su im bili i oni bijelci koji su glasali za Republikance.[303] Kongres je donio tri zakona kako bi spriječio nasilje. Prvim zakonom (eng. *First Enforcement Act*) zabranili su nošenje KKK-ovih halja i kapuljača, drugim zakonom (eng. *Second Enforcement Act*) državni agenti su motrili izbore diljem Juga.[304] Nasilje se međutim nastavilo, pa je Grant inicirao sastanak s Kongresom kojim je nastao treći zakon (eng. *Third Enforcement Act*, odnosno *Ku Klux Klan Act*). Ometanje u glasovanju, obavljanju političkih poslova, sudjelovanju u poroti bilo je proglašeno državnim zločinom.[305] Nažalost, u stvarnosti ovi se zakoni često nisu provodili. Nasilje se ipak nastavilo u smanjenoj mjeri, a KKK je skoro uništen.[306] Južnjaci su općenito mislili da Afroamerikanci ne bi smjeli sudjelovati u političkom životu, a sredinom sedamdesetih godina 19. stoljeća uvidjeli su da Sjevernjaci nisu ni bili vezani uz svoje ciljeve rekonstrukcije. Neke sjeverne države i dalje nisu dozvoljavale Afroamerikancima izlazak na izbore.[307]

Južnjački Demokrati tako su do sredine sedamdesetih godina 19. stoljeća uspjeli ponovo steći političku moć koju su izgubili proteklih godina. Godine 1876. održali su se predsjednički izbori i iako je Grant htio odraditi treći mandat, neki Republikanci su blokirali njegovu nominaciju.[308] Izbore je označila kontroverza oko rezultata, pa je Kongres okupio izborno povjerenstvo od petnaest članova kako bi proglasili pobjednika. Bio je to kandidat Republikanske stranke Rutherford B. Hayes, a Demokrati im nisu tako lako pustili manipulaciju političkog sistema.[309] Njima je više stalo do okončanja rekonstrukcije i samouprave država pa su tako članovi Kongresa 1877. dogovorili kompromis. Naime, Demokrati su priznali odluku izbornog

[302] McNEESE 2009c: 116.
[303] CARLISLE 2009: 12; FARMER 2011: 225.
[304] McNEESE 2009c: 116.
[305] McNEESE 2009c: 116-117.
[306] McNEESE 2009c: 117.
[307] McNEESE 2009c: 119.
[308] McNEESE 2009c: 122.
[309] McNEESE 2009c: 124.

povjerenstva, a Hayes je povukao vojsku iz Južne Karoline, Floride i Louisiane.[310] Nakon što je vojska napustila teritorij navedenih država, Afroamerički političari su smijenjeni, a njihova prava su ometana raznim restrikcijama poput poreza na glasovanje.[311] Godine 1877. doneseni su zakoni segregacije (*Jim Crow*[312] *Laws*) kojima se zahtijevalo da se „obojene osobe" fizički odvoje od bijelaca u javnom prijevozu i školama. Ovi zakoni bili su na snazi sve do sredine 20. stoljeća, kada je počeo pokret za ljudska prava u SAD-u.[313]

4.4. Podaci o žrtvama i tehnologiji korištenoj u ratu

Opsežno istraživanje o snagama Unije i Konfederacije te žrtvama rata proveo je veteran Thomas L. Livermore (1844. – 1918.), koji je sve prikupljene podatke iznio u svojoj knjizi *Numbers and Losses in the Civil War in America 1861–65* (1901.). Istaknuo je kako se ne nada da su njegovi podaci potpuni, obzirom na moguće pogreške koje je napravio te nepotpune (ili uništene) vojne zapise. Naime, Livermore govori da je ukupan broj vojnika Unije u ratu bio 2,898,304, dok je Konfederacija brojala oko 600,000 do 700,000 vojnika, smatrajući kako je ta brojka sigurno veća zbog već spomenutih nedostataka u istraživanju.[314] Na web stranici agencije *National Park Service*[315] možemo pronaći brojku od 2,672,341 vojnika Unije, od toga 2,489,836 bijelaca, 178,975 Afroamerikanaca te 3,530 Sjevernoameričkih Indijanaca. Konfederacijske brojke procjenjuju se na otprilike 750,000 do 1,227,890.[316]

Što se tiče žrtava, obično se spominje brojka od oko 1,030,000 stradalih, od čega oko 620,000 poginulih. No, 2011. u istraživanju Davida Hackera, povjesničara sa sveučilišta

[310] *History* s.v. „Compromise of 1877": [https://www.history.com/topics/us-presidents/compromise-of-1877] 3. lipnja 2020.
[311] McNEESE 2009: 126.
[312] Tisak koji prikazuje Afroamerikanca. Jim Crow bila je persona kazališnog glumca Thomasa D. Ricea kojom je rasistički prikazivao Afroamerikance i njihovu kulturu. Između 1835.-1845. *Library of Congress* s.v. „Jim Crow". [https://www.loc.gov/item/2004669584/], 5. lipnja 2020.
[313] *Britannica* s.v. „Jim Crow Law". [https://www.britannica.com/event/Jim-Crow-law], 3. lipnja 2020.
[314] Međutim, spominje da je Konfederacijska brojka ipak nerealna zbog nedostatka zapisa. Nadalje, govori da su podatke sastavili Konfederacijski generali koji nisu ponudili izvore. LIVEMORE 1901: 2-3.
[315] Ova agencija osnovana je 1916. i upravlja svim američkim nacionalnim parkovima i monumentima, te se bavi poslovima očuvanja američke baštine.
[316] *National Park Service* s.v. „The Civil War Facts". [https://www.nps.gov/civilwar/facts.htm], 22. lipnja 2020.

Binghamton, možemo pronaći brojku od 750,000 poginulih.[317] On tvrdi da ni Unija, ni Konfederacija nisu čuvale standardizirane zapise osoblja. McPherson se složio da je brojka sigurno veća od 620,000, te da su Hackerovi rezultati posljedica neprijavljenih smrti vojnika Konfederacije. *National Park Service* ne pruža podatak o poginulima, već o ukupnom broju stradalih: 642,427 vojnika Unije i 483,026 vojnika Konfederacije, odnosno sveukupno 1,125,509 stradalih.[318]

Američki građanski rat se ponekad zove zadnjim „starinskim" ili pak prvim modernim ratom, međutim istina se nalazi negdje između. Prikladniji termin je tranzicijski rat, jer se u nekim slučajevima koristila najnovija tehnologija, međutim ne u tolikoj mjeri. Prijevoz konjima je bio norma, no sve više se počela koristiti željeznica, pogotovo na Sjeveru koji je imao bolju infrastrukturu.[319] Nadalje, u pomorskim bitkama koristili su se tzv. „*ironclad*" brodovi, oklopljeni željezom ili čelikom, Gatlingova strojnica[320] koja se smatra prvom strojnicom, oružjem sposobnim za rapidno ispaljivanje metaka, te primjerice baloni na vrući zrak i podvodne mine.[321] Također, često su se kopali rovovi, primjerice u opsadi Petersburga, Vicksburga te bitkama kao kod Spotsylvanije ili Cold Harbora.

4.5. Poslijeratna problematika

Kao što sam već spomenuo, problematika Američkog građanskog rata aktualna je i u današnje vrijeme. Snimljeni su brojni filmovi poput *The Birth of a Nation* (1915.), *Gone with the Wind* (1939.), *The Red Badge of Courage (1951.)*, *Gettysburg* (1993.), *Gods and Generals* (2003.), *Lincoln* (2012.), a valja spomenuti i dokumentarni serijal Kena Burnsa *The Civil War* (1990.). Diljem SAD-a nalaze se brojni spomenici posvećeni figurama iz rata, memorijali i

[317] *Discover-E Binghamton Research* s.v. „Historian revises estimate of Civil War dead". [https://discovere.binghamton.edu/news/civilwar-3826.html], 22. lipnja 2020.
[318] U ovu brojku ubrajaju se oni koji su poginuli, ranjeni, umrli od bolesti ili su zarobljeni. *National Park Service* s.v. „The Civil War Facts". [https://www.nps.gov/civilwar/facts.htm], 22. lipnja 2020.
[319] FARMER 2011: 156.
[320] *Britannica* s.v. "The Cost and Significance of the Civil War". [https://www.britannica.com/event/American-Civil-War/The-cost-and-significance-of-the-Civil-War], 23. lipnja 2020.
[321] FAMRER 2011: 156.

nacionalni parkovi smješteni na lokaciji bojišnica poput onih kod Gettysburga, Vicksburga, Antietama ili Shiloha.

Nakon što je 25. svibnja 2020. prilikom uhićenja poginuo George Floyd, započeli su prosvjedi protiv rasizma, nejednakosti i policijske brutalnosti u SAD-u i proširili se diljem svijeta. Najavljeno je uklanjanje mnogih spomenika, prvenstveno Konfederacijskih, a neke su prosvjednici sami srušili.[322] Film *Gone with the Wind* (1939.), čija je radnja smještena na području poslijeratnog Juga, povučen je iz ponude HBO Max zbog kontroverznog prikaza ropstva, Afroamerikanaca i samog rata.[323] U planu je povratak filma na platformu, ali uz objašnjenje povijesnog konteksta. Nadalje, film *The Birth of a Nation* (1915.) je bio kontroverzan i za vrijeme snimanja, također zbog rasističkog prikazivanja Afroamerikanaca, te pozitivnog prikazivanja Ku Klux Klana.[324]

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu sažeo sam i ponudio prikaz uzroka, tijeka i posljedica Američkog građanskog rata. Ropstvo, iako ne jedini, zasigurno je najveći uzrok koji je usko vezan uz sve ostale. Ono je u 19. stoljeću bilo dio ekonomije pretežito agrikulturnog Juga u punoj većoj mjeri nego što je to bilo na Sjeveru gdje se provodila industrijalizacija. Eli Whitneyev stroj za čišćenje pamuka učvrstio je instituciju ropstva na Jugu. Pamuk su Južnjaci zvali „Kralj Pamuk“ (eng. *King Cotton*) jer je zarada bila ogromna i važna na svjetskom tržištu, posebno u Velikoj Britaniji i Francuskoj. Nadalje, zbog nehumanog postupanja prema robovima, dolazilo je do pobuna, ali i do razvoja abolicionističkog pokreta na Sjeveru koji se protivio ropstvu, što je zabrinulo brojne robovlasnike. Političari su na brojne načine pokušavali doći do rješenja problema ropstva, međutim sve su to bili privremena ili nikakva rješenja postignuta kompromisima. Kap je prelila

[322] *Wikipedia* s.v. „List of monuments and memorials removed during the George Floyd protests“. [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_monuments_and_memorials_removed_during_the_George_Floyd_protests], 23. lipnja 2020.
[323] *Edition CNN* s.v. “Gone with the wind pulled from HBO max”. [https://edition.cnn.com/2020/06/10/media/gone-with-the-wind-hbo-max/index.html], 23. lipnja 2020.
[324] *History* s.v. „How the 'Birth of a Nation' Revived the Ku Klux Klan“. [https://www.history.com/news/kkk-birth-of-a-nation-film], 23. lipnja 2020.

čašu biranjem Abrahama Lincolna za predsjednika 1860. godine nakon čega su južnjačke države istupile iz Unije i formirale Konfederaciju.

Političko vodstvo, ali i sam narod mislio je da će se rat završiti jednim direktnim sukobom, no rat se produljio na četiri duge godine i prouzročio brojne žrtve. Konfederacija je imala lakši zadatak, odnosno nalazila se u obrambenoj poziciji. Njena vojska je bila pod vodstvom veoma sposobnog Roberta E. Leeja koji je u više navrata odbijao napade Unije. Međutim, sredinom rata imali su velikih problema s opskrbom i ljudstvom. S druge strane, Unija je dosta dugo tražila svog efektivnog zapovjednika, što je prouzročilo slabije rezultate u prvoj fazi rata. Njeni uspjesi su krenuli nakon što je zapovjedništvo preuzeo Ulysses S. Grant koji je svojim vještim taktiziranjem i nemilosrdnim ofenzivama osigurao Unijinu pobjedu u ratu.

U posljednjem dijelu opisao sam razdoblje rekonstrukcije koja se odvijala nakon rata, od 1865. do 1877. godine. Rekonstrukcija je nastupila u dva djela, odnosno predsjednička rekonstrukcija (1865. – 1867.), te radikalna rekonstrukcija (1867. – 1877). Lincolnov nasljednik, Andrew Johnson vodio je prvi dio rekonstrukcije u kojem je zauzeo popustljiv stav prema bivšim državama Konfederacije i dao im slobode u upravljanju. To je dovelo do uspostavljanja ekonomije koja je sličila ropstvu. U više navrata se sukobljavao s Kongresom, koji je u konačnici i preuzeo vođenje rekonstrukcije čime je započeo period radikalne rekonstrukcije. Do 1870. gotovo sve države bivše Konfederacije ponovo su pristupile Uniji, te su u većini njih glavnu riječ vodili Republikanci. Njihov cilj je bio spriječiti dolazak Demokrata na vlast, međutim upravo se to i dogodilo sredinom 70-ih godina 19. stoljeća. U razdoblju rekonstrukcije došlo je do formalnog priznavanja građanskih prava Afroamerikanaca, no uspostavom pojedinih zakona u južnim državama njihova prava su se kršila.

Politička moć se, gledano dugoročno, prebacila na centraliziranu federalnu vladu, a SAD je postao vodeća svjetska sila. Nadalje, Proglasom o emancipaciji oslobođeno je gotovo četiri milijuna robova, a Trinaestim, Četrnaestim i Petnaestim amandmanima, Ustavom je ukinuto ropstvo, osigurala su se građanska prava i pravo glasa osobama svih rasa. Međutim, Južnjačke države su raznim zakonima i sudskim odlukama kršile odluke amandmana, a borba za građanska prava potrajala je sve do polovice 20. stoljeća.

6. POPIS KORIŠTENE LITERATURE

6.1.Izvori

6.1.2. Pisani izvori

FINSETH, Ian F.

(2006) *The American Civil War: An Anthology of Essential Writings*. New York.

GRANT, Ulysses S.

(1885) *Personal Memoirs of U.S. Grant,* Project Gutenberg Ebook

Laws Of Mississippi s.v. „Mississippi Black Codes (1865)“. [http://web.mit.edu/21h.102/www/Primary%20source%20collections/Reconstruction/Black%20codes.htm], 5. lipnja 2020.

Library of Congress s.v. “Abraham Lincoln papers: Series 2. General Correspondence. 1858-1864: Abraham Lincoln to Horace Greeley, Friday, August 22, 1862 (Clipping from Aug. 23, 1862 Daily National Intelligencer, Washington, D.C.)”. [https://www.loc.gov/resource/mal.4233400/], 23. lipnja 2020.

LIVERMORE, Thomas L.

(1901) *Numbers and Losses in the Civil War in America 1861–65*. Boston and New York.

6.1.3. Slikovni izvori

National Archives Catalog 528899 (Destruction of Hood's ordnance train, Ga., 1864). [https://catalog.archives.gov/id/528899]. 2. lipnja 2020.

National Archives Catalog 595055 (Agreement of Labor for Truss B. Hall). [https://catalog.archives.gov/id/595055]. 5. lipnja 2020.

Library of Congress s.v. „The Freedman's Bureau! An agency to keep the Negro in idleness at the expense of the white man. Twice vetoed by the President, and made a lawy by Congress. Support Congress & you support the Negro Sustain the President & you protect the white man". [https://www.loc.gov/item/2008661698/]. 2. lipnja 2020

Library of Congress s.v. „Jim Crow". [https://www.loc.gov/item/2004669584/]. 5. lipnja 2020.

6.2. Literatura

CARLISLE, Rodney P.

(2009) *Handbook to Life in America: The Civil War and Reconstruction*. New York.

DOUGHERTY, Kevin

(2007) *Civil War Leadership and Mexican War Experience*. Jackson, Mississippi.

ENGLE, Stephen D.

(2001) *Essential Histories: The American Civil War: The War in the West 1861 – July 1863*. Oxford.

FARMER, Alan

(2006) *Access to History: The American Civil War: Causes, Course and Consequences 1803-77*. London.

GALLAGHER, Gary W.

(2001) *Essential Histories: The American Civil War: The War in the East 1861 – May 1863*. Oxford.

GLATTHAAR, Joseph T.

(2001) *Essential Histories: The American Civil War: The War in the West 1863-1865*. Oxford.

GRABOWSKI, Patricia A.

(2001) *Famous Figures of the Civil War Era: Robert E. Lee Confederate General*. Philadelphia.

HILLSTROM, Kevin & HILLSTROM, Laurie Collier.

(2000a) *American Civil War Primary Sources.* Farmington Hills.

(2000b) *American Civil War Biographies*. Farmington Hills.

KACHUR, Matthew

(2006) *Slavery in the Americas: The Slave Trade*. New York.

KING, David C.

(2003) *Civil War and Reconstruction*. New Jersey.

KLEIN, Herbert S.

(2004) *A Population History of the United States*. Cambridge.

KOESTLER-GRACK, Rachel A.

(2009) *Leaders of the Civil War Era: Stonewall Jackson*. New York.

KORDA, Michael

(2004) *Ulysses S. Grant The Unlikely Hero*. HarperCollins e-books.

KRICK, Robert K.

(2001) *Essential Histories: The American Civil War: The War in the East 1863-1865*. Oxford.

McNEESE, Tim

(2009a) *The Civil War A Nation Divided: Civil War Battles*. New York.

(2009b) *The Civil War A Nation Divided: Civil War Leaders*. New York.

(2009c) *The Civil War A Nation Divided: Reconstruction – Life After the Civil War*, New York.

McPHERSON, James

(1988) *Battle Cry of Freedom: The Civil War Era*. New York.

MOUNTJOY, Shane

(2009) *The Civil War A Nation Divided:Causes of the Civil War: The Differences Between the North and South*. New York.

SELCER, Richard F.

(2006) *Almanac of American Life: Civil War America 1850 to 1875*. New York.

TULLOCH, Hugh

(2006) *Routledge Companion to the American Civil War Era*. Oxford-New York.

VOLO, James M., VOLO, Dorothy D.

(2007) *Family Life in 19th-Century America*. Westport.

WILLARD CROMPTON, Samuel.

(2009) *Leaders of the Civil War Era: Ulysses S. Grant*. New York.

WOODWORTH, Steven E.

(2009) *The Great Generals: Sherman*. New York.

6.3. Popis internetskih stranica

Britannica s.v. "Assassination of Abraham Lincoln". [https://www.britannica.com/event/assassination-of-Abraham-Lincoln].

Britannica s.v. „Bleeding Kansas". [https://www.britannica.com/event/Bleeding-Kansas-United-States-history].

Britannica s.v. „Dred Scott Decision". [https://www.britannica.com/event/Dred-Scott-decision].

Britannica s.v. "Fifteenth Amendment". [https://www.britannica.com/topic/Fifteenth-Amendment].

Britannica s.v. "Harper's Ferry Raid". [https://www.britannica.com/event/Harpers-Ferry-Raid].

Britannica s.v. „Jim Crow Law“. [https://www.britannica.com/event/Jim-Crow-law].

Britannica s.v. „Missouri Compromise“. [https://www.britannica.com/event/Missouri-Compromise].

Britannica s.v. „Reconstruction“. [https://www.britannica.com/event/Reconstruction-United-States-history].

Britannica s.v. “The Cost and Significance of the Civil War”. [https://www.britannica.com/event/American-Civil-War/The-cost-and-significance-of-the-Civil-War].

Britannica s.v. „Wilmot Proviso“. [https://www.britannica.com/event/Wilmot-Proviso].

Discover-E Binghamton Research s.v. „Historian revises estimate of Civil War dead“. [https://discovere.binghamton.edu/news/civilwar-3826.html].

History s.v. „Compromise of 1877“. [https://www.history.com/topics/us-presidents/compromise-of-1877].

History s.v. „How the 'Birth of a Nation' Revived the Ku Klux Klan“. [https://www.history.com/news/kkk-birth-of-a-nation-film].

National Archives s.v. „Out of a War, a New Nation“. [https://www.archives.gov/publications/prologue/2010/spring/newnation.html].

National Park Service s.v. „The Civil War Facts“. [https://www.nps.gov/civilwar/facts.htm].

The Avalon Project – Yale Law School s.v. „First Inaugural Adress of Abraham Lincoln“. [https://avalon.law.yale.edu/19th_century/lincoln1.asp].

U.S. History s.v.“Slave Life and Slave Codes“. [https://www.ushistory.org/us/27b.asp].

Wikipedia s.v. „List of monuments and memorials removed during the George Floyd protests“. [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_monuments_and_memorials_removed_during_the_George_Floyd_protests].

SUMMARY

The American Civil War lasted from 1861 to 1865 and is the result of existing differences between the North and the South and long-standing debates about the future of slavery. With the expansion of American territory, the question arose as to whether slavery would spread to the newly formed states, that is, whether the future nation that stretched across the entire continent would be slave-owning or free. Slavery was the backbone of the economy of the South and their interest was to expand it so that it would not be abolished. On the other hand, the abolitionist movement was strengthening in the North, whose goal was precisely the abolition of slavery. With the arrival of Abraham Lincoln as President of the United States, seven states of the South left the Union to form a Confederation, and four more states soon joined. Thus began the bloodiest war in American history that took many lives and decided the future of the United States. The consequences of the war are still being felt today, and the topic is still relevant, which is confirmed by the fact that hundreds of books are published annually.